

LIDER

JU Srednja poljoprivredna škola - Bar
broj 9, maj 2012. godine

Srednja poljoprivredna škola iz Bara je svojom djelatnošću nastavila tradiciju prvoosnovane poljoprivredne škole koja je tada nosila ime "Kraljevska crnogorska zemljodjelska škola" i bila pod neposrednim nadzorom Prosvjetnog odjeljenja na Cetinju.

Ova škola počela je sa radom 15. maja 1875. godine.

Nakon nekoliko prekida sa radom i preseljenja u druge gradove Crne Gore, početkom 1933. godine, Škola nastavlja rad u Baru pod nazivom "Specijalna poljoprivredna škola za južne krajnare" Topolica. Od tada pa sve do danas Škola djeluje u kontinuitetu.

Srednja poljoprivredna škola u Baru formirana je rješenjem Ministarstva poljoprivrede i sumarske SRG br. 7946 od 29. maja 1946. godine.

U toku svog razvoja ova ustanova je imala sljedeće nazive: Srednja poljoprivredna škola, Poljoprivredni školski centar 'Dušan Vlahović', od 1976. godine Biotehnički obrazovni centar 'Dušan Vlahović', i od 28.12.1993. godine ponovo Srednja poljoprivredna škola.

Od brojnih priznanja koje su učenici i radnici Škole dobili u proteklom periodu najznačajnija su: Republička

nagrada u oblasti obrazovanja "Olimpi" za 1995. godinu, Orden zasluga za rad sa mladim učenicima za izvrste zasluge u stručnom obrazovanju kadrova i doprinos unapređivanju poljoprivredne slike područja. Nagrada oslobođenja Bara sa osvorenim rezultatima u obrazovanju kadrova poljoprivredne struke i Zlatna plaketa Zadružnog smera Jugoslavije u znak priznanja za izuzetan doprinos razvoju poljoprivrede i šumaryva.

Djelatnost Škole je: srednje obrazovanje za rad i dalje školovanje u trajanju od tri i četiri godine; stručno osposobljavanje za rad u trajanju od godinu dana; obrazovanje za rad u trajanju od dvije godine i proizvodnja i prenos poljoprivrednih proizvoda.

Škola obavlja obrazovnu djelatnost u sljedećim područjima rada: poljoprivreda, veterina, proizvodnja i prerada hrane, mašinstvo i obrada metala, lične usluge i pomorski saobraćaj.

R.b	Područje rada	Obrazovni program	Stepen stručne spreme	Broj odjeljenja	Broj učenika
1	Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	Veterinarski tehničar	IV	1	30
2		Poljoprivredni tehničar	IV	1	30
3		Prehrambeni tehničar	IV	1	30
4		Voćar-vinogradar-podrumar/Cvećar-nasadničar	IV	1	15+15
5		Pekar	III	1	30
6	Saobraćaj	Nautički tehničar	IV	1	30
7		Brodomašinski tehničar	IV	1	30
8		Špeditorsko-Agenčijski i carinski tehničar	IV	1	30
9	Mašinstvo i obrada metala	Automehaničar	III	1	30
10	Lične usluge	Frizer/ka	III	1	30

Predlog plana upisa učenika u I razred za školsku 2012/13. g.

Lider - ime koje obavezuje, ali i motiviše. Ove godine je mene pripala *čast* da budem urednica našeg školskog lista. Prije dve godine ovaj "Lider" je prvi put ugledao svjetlost dana, zahvaljujući entuzijazmu i kreaciji profesorice Anastazije Glavović, i u tokom ovih godina postao je prepoznatljiv simbol naših godišnjih školskih delovanja. S obzirom na činjenicu da sam se ja ovog posla - urednice jednog lista, latila prvi put, ne krijem da sam bila u strahu da li će osporati vaša očekivanja.

Iako se ovogodišnji "Lider" razlikuje po dizajnu u odnosu na prethodne, nadam se da će svojim sadržajem i kvalitetom nastaviti dobru tradiciju koju izgradnje poslijednjih dve godine. Kao što je to i uobičajeno, tematska struktura i ovog broja posvećena je našim obrazovnim profilima i interesovanjima učenika svih smjerova. Takođe, u "Lideru" se našlo mjesto i za dogadjaje koji su bili od posebnog značaja za našu školu. Kao što možete primijetiti, objavljujemo i nekoliko intervjua sa zanimljivim sagovornicima, iako neki od njih svojim pozivom ispod najdostignije ne pripadaju sferi obrazovanja i vaspitanja, oni su prisutni u onom dijelu javnog života u kojem naši učenici traže svoje mire. Uredjivanje lista za mene je bio profesionalni i ljeni izazov, ali i dragocjeno iskustvo zbog uspješne i zanimljive suradnje, kako sa učenicima, tako i sa kolegama. Upravo taj zajednički rad

pokazao mi je još jednom da imamo talentovanje, vrijedne i kreativne učenike koje samo treba podsticati i usmjeravati, ali i kolege koje su pomogle da funkcionišemo kao uspješan i skladan tim.

Marija Šuster, prof.

IMPRESSUM

ČASOPIS "LIDER"

BROJ 9. - maj, 2012. godine

Urednik:

JU Srednja poljoprivredna škola - BAR

Za redovača:

Branimir Knežević, direktor
Glavni i odgovorni urednik:

Marija Šuster, prof.

Učenici i kolektori:

Sladana Tomović, prof.

Kompozitorska obrada:

Zoran Vasiljkov

Naslovna strana:

"Nojeva barka" - autorska slika
akad. slikara

Dragana Mihailovića

Ideja na naslovnu stranu:

Daniel Perković II-3

Stampa:

IVPE, Četinje

Tisk:

200 primjeraka

REDAKCIJA UČENIKA:

Marija Nikolić III-7

Ivana Petranović IV-2

Edvin Ramdedović II-5

Tarnez Zorić IV-2

Nina Lakević IV-2

Marina Pešić III-2

Bojana Pavlović III-2

Darko Adamović III-2

Danilo Vučelić III-2

Tihomir Radonjić III-3

Emilija Grđurović IV-2

Milica Otašević IV-2

Bojan Stević IV-4

Irma Kuč II-5

Elvin Sešović IV-4

Miloš Nikolić IV-4

Stefan Simić IV-4

Jasmin Ibrahimović II-3

Nikola Ralnatović IV-4

Nikola Molrokol IV-4

REDAKCIJA PROFESORA:

Milanka Okuka,

prof. pedagog

mr. Vučko Asović,

znanstvenik državnik

Merima Dukić,

prof. biologije

Ivana Kovač,

prof. engleskog jezika

Miodrag Mijović,

prof. spredanje i suradnja području

Mauro Petranović,

prof. logistika i racioniranje

Sofija Radčović,

prof. fizike

Žana Janković,

prof. matematike

Zivanka Krugović,

profesionalni upred. branitelj i
terapeut jezika

Sladana Tomović,

prof. kompozitor - pedagog, branitelj i
terapeut jezika

mr. Tanja Krugulj,

prof. branje

Naša škola je dobar primjer neophodne simbioze obrazovanja i privrede.

Kao stručna škola, sa smjerovima čijim završetkom se stiču zvanja poljoprivredni tehničar, veterinarski tehničar, prehrabeni tehničar, brodootvarski tehničar, nautički tehničar i agencijacko-špeditorski i carinski tehničar, obezbjeđujemo kadar za zapošljaj u djelatnostima koje su osnovni pravci razvoja i realna perspektiva crnogorske privrede: poljoprivreda, prehrabena industrija, pomorstvo i uslužne djelatnosti vezane za uvoz i izvoz roba.

Mnogi od naših učenika će svoje potrebe za školovanjem zvanično završiti u zvanju i znanju koje im obezbeđuje ova škola. No, i oni moraju znati da jednom steklena znanja nije dovoljna do kraja radnog vijeka. Uvijek se mora dodatno učiti, pratiti nova dostignuća, ići u korak sa naprednim svijetom. Ulazak u evropsku zajednicu će biti dodatni podsticaj ali i potreba, jer će konkurenca biti mnogo veća. Neki će nastaviti dalje školovanje i nadgraditi znanja koja su stekli u našoj školi. Vjerujem da će im ovdje steklena znanja biti dovoljna za upis na fakultete i da će bez poseškoča moći da prate nastavu i na tom nivou, te da se u predviđenom roku sposobne za zvanja koja će biti otvoreno nijihovih ambicija.

Sticanje novih znanja jeste osnovni smisao postojanja svake škole, pa i ove. Ne treba zaboraviti da je škola i vaspitna ustanova koja pomaze da na kraju školovanja odavde izadu trelj ljudi, sposobni i spremni da preuzmu svezone obaveze koje se podrazumijevaju sa punoljetstvom. Ekonomska kriza, evidentni pad standarda, a i razne podjele nisu nam dobar saveznik u tom poslu. Ipak, mislim da naša škola uspješno ostvaruje i tu, vaspitnu funkciju.

Za koji dan naši maturanti će završiti obaveze u ovoj školi. Ja im želim svaki uspjeh! Nama, koji u njoj ostajemo želim da rad i naredne godine bude jednako dobar, pa čak i bolji.

BRANISLAV KNEŽEVIĆ - DIREKTOR

SADRŽAJ :

2. Naša škola : Obrazovni profili
3. Riječ uređnice : Impressum
4. Riječ direktora : Sadržaj
5. Najbolji učenici sk. 2011/12. god.
6. Novosti u školi
7. Novosti u školi
8. Elektronski dnevnik
9. Elektronski dnevnik
10. Educo
11. Educo
12. Posjeta Osli.
13. Aktivnosti budućih šporedista
14. Naše slike i prilike (ekareporter)
15. Ko te šta? (takmičenje frizeri)
16. Intervju-prof.Kastratović i Dabanović
17. Naši reprezentativci
18. Egoistične biljke
19. Exotični kućni ljubimci
20. Mileva Marić Ajnšajn
21. Mileva Marić Ajnšajn
22. Matureska ekskurzija
23. Matureska ekskurzija
24. Žene matematičarke
25. Literarni kurak
26. Literarni kurak
27. Literarni kurak
28. Pisani spomenici
29. Pisani spomenici
30. Pisani spomenici
31. Intervju - Dragan Mićanović
32. Intervju- Dragan Mićanović
33. Intervju - Dragan Mićanović
34. Protiv mora treba jak tim (prof.Mićanović)
35. Intervju - kapetan Ivica Pavlović ;
35. Reportaža o izlazbi
36. Titan kojeg nije spasio Posejdon
37. Brod se imenom grada
38. Face to Face sa Fejs-om
39. Face to Face sa Fejs-om
40. Intervju- Momčilo Orašević
41. Intervju- Aleksandar Radunović – Popaj
42. „Biseri“ sa časova
43. Reklzi su o ljubavi...

And The Oscar goes to ...

NAJBOLJI UČENICI šk. 2011/2012. godine.

BR.	KATEGORIJA	PREZIME I IME UČENIKA	RAZRED I ODJELJENJE
I	Dak generacije	Petrović Dejan	
II	Najbolji učenici po razredima		IV-2
1.	Najbolji učenik I razreda	Raičević Filip	I-4
2.	Najbolji učenik II razreda	Dokić Alija	II-4
3.	Najbolji učenik III razreda	Radonjić Tihomir	III-3
4.	Najbolji učenik IV razreda	Lalević Nina	IV-2
III	Najbolji učenici po obrazovnim profilima		
1.	Prehrambeni tehničar	Vlahović Ksenija	I-1
2.	Poljoprivredni tehničar	Adamović Darko	III-2
3.	Veterinarski tehničar	Zorić Tamara	IV-2
4.	Kadet – brodarske struke	Škrnež Eldin	I-3
5.	Kadet – nautičke struke	Duković Đordije	III-5
6.	Špeditorsko-car. i agenc. tehničar	Vojvodić Tomo Mirović Milica	I-5
7.	Frizer-ka	Nikolić Marija	III-7

BR.	KATEGORIJA	PREZIME I IME UČENIKA	Razred Odjeljenje
IV	Najbolji sportista	Vujačić Riste	IV-2
V	Najbolji učenik praktične nastave na IV stepenu stručnosti	Vučelić Danilo POP	III-2
VI	Najbolji učenik praktične nastave na III stepenu stručnosti	Adžić Amel	III-7
VII	Za učešće u brojnim vannastavnim aktivnostima tokom 2011/12.g.	Grgurević Emilia Petranović Ivana	IV-2
	I nagrada za eko-fotopriču na nagradnom konkursu „Mladi eko-reporteri 2012.“	Marković Vuksan	II-1
	III nagrada za eko-fotografiju na nagradnom konkursu „Mladi eko-reporteri 2012.g.“	Mandić Sandra	I-1
	Za osvojeno 2. mjesto na četvrtom Međunarodnom takmičenju frizera u Podgorici	Perazić Ernad	III-7
	Nagrađeni učenici na školskom literarnom takmičenju povodom Dana knjige 23. aprila su:	III nagrada – Mrvić Sladana II nagrada – Vojvodić Tomo I nagrada- Grgurević Emilia	I-2 I-5 IV-2
VIII	Učenici bez izostanaka		
1.	Vučić Hanka		III-3
2.	Filipović Milan		III-3
3.	Krantić Mumtin		IV-1
4.	Murić Indira		I-1

2011/2012

U organizaciji Centra za stručno obrazovanje u Podgorici je 05. i 06. IX 2011.g. održan seminar za psihologe i pedagoge srednjih stručnih škola. Tema: "Sprječavanje ranog napuštanja školovanja". Prisustvovala Milanka Okuka, pedagog.

U saradnji sa Zavodom za školstvo, a iz sopstvenih sredstava JU Srednja poljoprivredna škola organizovala je dvonevni seminar za 25 nastavnika, 24–25. IX 2011.g. Treneri: Ranka Božović i Mirjana Đurović, psiholozi. Tema seminara: "Inkluzivno obrazovanje u srednjoj školi".

Forum pedagoga Crne Gore organizovao je seminar za pedagoze srednjih škola na temu: "Zlostavljanja i zanemarivanja djece" koji je održan u Budvi 10. i 11. X 2011.g. Prisustvovala Milanka Okuka, pedagog.

U amfiteatru JU Srednje poljoprivredne škole, 11. X 2011.g. realizovana je tribina: "Borba protiv bjesnila". Tribinu pripremili učenici IV2 odjeljenja, Obrazovni profili veterinarski tehničar i dr. veterinar Nataša Truš, prof. u Školi. Prisustvovali su učenici prehrnbeno-tehnološkog smjera, kao i učenici sa veterinarskog i poljoprivrednog obrazovnog profila.

Centar za stručno obrazovanje organizovao drugi ciklus seminara na temu: "Interni evaluacija u školi", 13. i 14. X 2011. g. u Podgorici. Prisustvovali su direktor i pedagog Škole, kao i nastavnici T. Kragulj i D. Jelić.

U organizaciji Forum-a pedagoga Crne Gore, u Petrovcu je od 17. do 19.X 2011.g. održana prva Konferencija pedagoga Crne Gore. Prisustvovala Milanka Okuka, pedagog.

Učenici u Gradskom pozorištu u Podgorici 19. X gledali predstavu "Lažljivi", koju je po tekstu Entoni Nišena režirao Marko Mancijović.

U prostorijama JU Osnovne škole "Srbija" u Baru 29. X održan seminar na temu "Jačanje svijesti o korupciji u obrazovanju". Prisustvovali su prof. Vanja Lazarević i Jelena Medigović-Savić.

U organizaciji Zavoda za školstvo u prostorijama JU Srednje poljoprivredne škole u Baru, 28. i 29. X 2011.g. održan seminar za nastavnike opšteobrazovnih

predmeta iz tri srednje stručne škole sa teritorije Bara i Ulcinja. Od ukupno 25 učesnika seminara iz naše škole prisustvovalo je 10 nastavnika. Treneri interaktivne obuke: Nada Luterleč i Radoje Novović.

U organizaciji CSO i predstavnika GIZ Crna Gora organizovan Program modula 4 usavršavanja profesora za područje rada: Elektrotehnika i Mašinstvo i obrada metala, od 10-14. XI u Podgorici. Prisustvovali profesori mačinske stuke: Miljan Vučić i Dragič Marković.

U organizaciji NVO Juventas, a u okviru projekta "Evropske vrijednosti za mlade", od 18– 20. XI u Kolašinu realizovan prvi modul za učenike srednjih stručnih škola. Prisustvovale : Nikoleta Perović, Vanja Milić i Tanja Milić, učenice III1 odjeljenja. Obrazovni profil prehrnbeni tehničar.

Odjeljenjske starještine i predmetni nastavnici prošli obuku za elektronsko vođenje odjeljenjskih knjiga kao i unos ocjena istim putem. Obuka realizovana 10. i 11. XI 2011.g.

Britanski savjet u saradnji sa Zavodom za školstvo organizovao savjetovanje za nastavnike engleskog jezika, 26. XI 2011.g. u OŠ "Blažo Jokov Orlandić" u Baru. Prisustvovale profesorce engleskog jezika: Aleksandra Kosović, Anastazija Banović i Ivana Kovač.

Učenici 26. XI 2011. U CNP-u gledali predstavu "Revizor" po tekstu N.Gogolja, u režiji Veljka Mićunovića.

Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti Opštine Bar realizovao anketu čija je ciljna grupa uzrast djece-ucenika 13–18 g. na temu "Zloupotrebe psihoaktivnih supstanci-droge." U uzorku učestvovali učenici naše škole od 1–4 razreda, novembra, 2011.g.

Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti Opštine Bar 30. XI 2011. organizovao sastanak Multisektorskog tima za izradu Lokalnog plana akcije za djecu Opštine Bar 2011–2016. Sestanku prisustvovala Milanka Okuka, pedagog.

U prostorijama JU Srednje poljoprivredne škole, 07. XII 2011.g. realizovana radionica na temu: "Interni evaluacija u srednjim stručnim školama". Moderator

Do dnevnika - klikom na miša

Potreba za intezivnijim razvojem informacionog društva uočena je prije desetak godina.

To je nametnulo potrebu korišćenja Internet-resursa i informacija za potrebe samih škola. Ovakav informaciono-tehnološki razvoj zahtijeva potrebu primjene elektronske evidencije u školama. Do kraja 2011. godine u svim srednjim školama u Crnoj Gori uveden je MEIS sistem poznatiji kao elektronski dnevnik.

The screenshot shows the user interface of the electronic diary system. On the left, there is a vertical navigation menu with items such as 'Učenici', 'Ocjene', 'Zadaci', 'Raspored', 'Sustav', 'Dnevnik', 'Dnevnična crtež učenika', 'Prav. raspodjeljenih predmeta', 'Dopravljanje primačijskog mjerodavca', 'Dokumenti o potrošnji učenika', 'Izm. učenika', 'Dopravljanje učenika', 'Dopravljanje na mjerodavca', and 'Dopravljanje'. The main content area is titled 'Dnevnik' and 'Statistika'. It displays various statistics about student grades, including 'Sve ocjene po predmetima', 'Ocjene', 'Štampanje ocjena za sve učenike', 'Izvještaj za sve učenike', 'Ocjene za sve učenike', 'Ocjene na kraju klasifikacionog perioda za učenika', 'Ocjene na kraju klasifikacionog perioda za predmete', 'Opći uspjeh', and 'Opći uspjeh učenika'. There are also dropdown menus for 'Klasifikacioni period' (with options 'Svi', 'Prethodna godina', and 'Prethodni semestar').

Sl.1 Opšti izgled elektronskog dnevnika

Osnovni cilj ovog projekta je pravovremeno informisanje svih korisnika, poboljšanje kvaliteta informisanja, što jednostavniji pristup onome što se svakodnevno događa u učionici i u školi.

Elektronski internet dnevnik je podrška radu škole i namijenjen je, na prvom mjestu, poboljšanju komunikacije sa roditeljima učenika. On ne zamjenjuje u potpunosti klasični školski dnevnik „Papirni“ školski dnevnik će se i dalje koristiti, on je materijalna knjiga koja je jedina mjerodavna i koja po upotrebi postaje arhivska grada.

Prednosti elektronskog dnevnika

Pri korišćenju ovog dnevnika uprava škole, profesori, roditelji i učenici imaju višestruke koristi:

- > unošenjem ocjena u kompjuter vrši su njihovo „pamćenje“ za svaki predmet i svakog učenika;
- > ne postoji mogućnosti krađa originalnih dnevnika ili potencijalnog neovlašćenog dopisivanja ocjena u dnevnike;
- > efikasni i trajno arhiviranje ocena (prenošenje ocena na CD i čuvanje za potrebe u budućnosti);

- > jednostavna statistika ocjena po predmetima, kontrolnim zadacima, po nastavnicima, odjeljenjima ili po cijelim generacijama, odnosno, moguća je statistika po svim presjecima, koji se ukažu kao potrebni unutar škole;
- > lak prikaz ocjena roditeljima koji dođu lično u školu i mogućnost štampanja ocjena za učenika sa centralnog kompjutera;
- > uvid u ocjene učenika, napomene i izostanke od strane samog učenika ili roditelja sa Interneta van škole u bilo kom trenutku kao i dodatne poruke za roditelje;
- > izrada tipske statistike za potrebe škole i dr.

The screenshot shows the login interface for the electronic diary system. It has fields for 'Korisničko ime' (User name) containing 'Lider' and 'Lozinka' (Password) containing '*****'. Below the password field is a checkbox labeled 'Unesite zbirku sa slike' (Enter the sum). At the bottom are two buttons: 'Poznat' (Known) and 'Poznat' (Known).

Sl. 2. Pristupanje elektronskom dnevniku

Elektronski dnevnik, službenog naziva crnogorski informaciono-edukativni sistem, 26. decembra pušten je u rad u svim srednjim školama u Crnoj Gori. Cilj ovog projekta je pravovremeno informisanje svih korisnika, poboljšanje kvaliteta informisanja i što jednostavniji uvid i to. Preko njega će se profesorima olakšati posao, a roditelji će od sledeće školske godine moći da preko računara svakodnevno imaju uvid u ocjene, vaspitne mjere i aktivnosti svoje djece.

Iako se popularno zove elektronski dnevnik, ovaj sistem pruža mnogo više. Pored upisa ocjena i vlastanja učenika, na jednom mjestu nalaziće se svi statistički podatci važni za definiranje obrazovne politike. Pored ostalog, tu će se naći podaci o zaposlenima, učenicima, nastavnim predmetima i ocjenama. Osim toga, na raspolaganju će biti i podaci o objektima, opremljenosti škola, računarska oprema, kabineti, finansije, obračuni plata i dr.

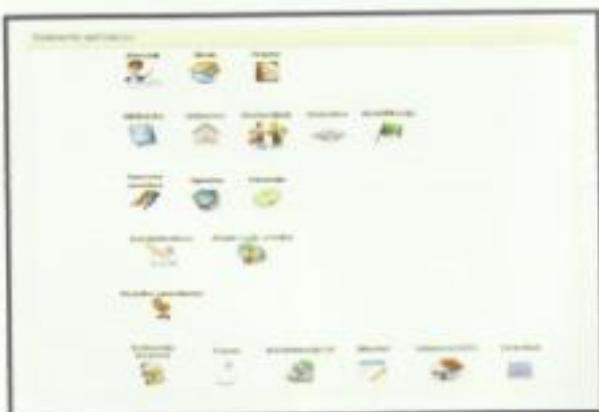
Sl.4. Primjer
izvještaja -pregled
ocijenj

Pristup elektronskom dnevniku vrši se u sledećim koracima

- pokretanje Interneta
  - pokretanje Mozilla Firefox
  - logovanje u sistem preko web sajta <https://www.mreisportal.edu.me/>

unošenje korisničke šifre npr. vucko.asavic i lozinke npr. bar 123 u okvir Administracija, a zatim unošenje slova sa dobijene slike ispod administracije odjeljenja u dati okvir za unos tih slova npr. lonee i klik mišem na Prijavi se, nakon čega dobijamo pristup elektronskom dnevniku slika 2.

Nakon uspješne prijave, dobija se opšti izgled MEIS aplikacije školskog elektronskog Internet dnevnika, prikazan na slici 3.

SI 3 ME/S aplikacije elektronskog internet dnevnika

U zavisnosti od dodijeljenih korisničkih prava klikom na ikonu moći će se pristupiti određenoj aplikaciji. Od naredne školske godine roditelji će biti u prilici da od kuće ili sa radnog mesta, bez dolaska u školu, bespotrebnog čekanja ili odsustvovanja sa posla, klikom na miš da pogledaju ocjene svoje djece, broj izostanaka, vlađanje, raspored časova, kontaktiraju sa razrednim starševinom i dr.

PRIREDIO: MR VUČKO AŠOVIĆ

Naša škola-partner EDUECO projekta

"Samo ono što je prirodno ima snagu da dugo traje"

Onore de Balzak

U skladu sa Kodeksom prehrabne komisije (Codex Alimentarius Commission) i svim postojećim nacionalnim propisima "organska poljoprivreda je holistički proizvodni i upravljački sistem koji izbjegava upotrebu sintetičkih dubriva, pesticida i genetski modifikovanih organizama, koji minimizira zagadjenje vodoniva, voda i zemljišta i optimizira zdravlje i produktivnost nezavisnih zajednica biljaka, životinja i ljudi".

Učiliće direktore škole Branislava Kneževića na konferenciji EDUCONS

Konferencijom i radionicama započelo je 28.11.2011. godine na Univerzitetu EDUCONS iz Sremske Kamenice, ostvazivanje TEMPUS projekta "Obrazovanje nastavnika u oblasti menadžmenta i proizvodne ekološke hrane - EDUECO". U projektat čiji je cilj razvoj obrazovnih kapaciteta u Crnoj Gori, Srbiji i Bosni i Hercegovini u oblasti proizvodnje hrane po ekološkim (organskim) principima, uključeno je 5 partnera iz Evropske unije, 12 partnera iz regionala, a koordinator projekta je prof. dr Ben Rekenberg sa Univerziteta za primijenjene nauke Van Hall Larenstein iz Holandije.

Nosilac projekta je Univerzitet Educons, a pored NVO "Zelena mreža Vojvodine" partneri iz Srbije su: Poljoprivredni fakultet Svilajnac, Univerzitet Kragujevac, Srednja poljoprivredna škola Šabac i Visoko Poljoprivredna škola strukovnih studija Šabac, iz Bosne i Hercegovine Univerzitet Tuzla, iz Crne Gore Univerzitet Crne Gore i JU Srednja poljoprivredna škola, Bar. Predstavnici naše škole koji učestvuju u ovom projektu, pored direktora škole Branislava Kneževića su i prof. Darko Jelić, inženjer

Logo EU za organsku poljoprivredu

Logo CG za organsku poljoprivredu

poljoprivrede, i prof. Merima Dukić, diplomirani biolog specijalista za organsku poljoprivredu. Znanja i iskušta stecena tokom realizacije ovog projekta biće prenesena ostalim kolegama, preduzetnicima i proizvođačima, što će, svakako, unaprijediti i podstići mnoge poljoprivredne proizvođače da se ohrabe i krenu putem organske poljoprivrede.

Predviđeno je da se kroz razvoj i primjenu stručnog obrazovnog programa ostvaruje povezivanje visokoškolskih i srednjoškolskih ustanova iz zemalja Evropske unije

Zašto organska poljoprivreda ?

*Poljoprivredna proizvodnja u svijetu i kod nas prilaže je dug put razvoja. U zavisnosti od toga što je osnovni cilj ove djelatnosti, moguće je govoriti o **naturalnoj proizvodnji za potrebe domaćinstva, naturalnoj razmjeni proizvoda, zatim industrijskoj (konvencionalnoj) proizvodnji i u novije vrijeme o ekološkim (održivim) sistemima agroproizvodnje.***

Rastuća potreba za hranom dovela je do razine poljoprivrede prevađajući se smanjujući na primjenu hemijskih sredstava i mehanizacije. Prekomjerna, nekontrolisana, često i nestručna upotreba hemijskih inputa (dubriva i sredstava za zaštitu bilja) u konvencionalnoj proizvodnji, sa namjerom ostvarivanja što viših pritona i profitu, uzrok je smanjivanja kvaliteta i plodnosti zemljišta.

Pored toga, često se zanemaruju kvalitet i bezbjednost hrane po zdravije ljudi i životinja, kao i osnovni principi zaštite ekosistema i agroneksistema. Organska poljoprivreda efikasno rješava ove probleme, jer nude humaniji način proizvodnje hrane, tj. u preplin stavlja zdravje čovjeka i poljuje prirodnu ekološku ravnotežu i ujegavajući zagradjivanje okoline.

Organska poljoprivreda uzmjerena je na budućnost i na daljnji razvoj, ne samo sa aspekta zaštite životne sredine i unapređenja zdravlja ljudi, već i sa sticanjem ekonomskog prosperiteta.

i zemalja zapadnog Balkana. Očekuje se da rezultat projekta bude i organizovanje mreže učesnika, kao i drugih zainteresovanih strana u proizvodnji organske hrane, kao što su nevladine organizacije, preduzetnici i proizvođači.

Cilj projekta je edukacija univerzitetskog i srednjoškolskog nastavnika u oblasti ekološke (organske) proizvodnje hrane, saradnja i podrška, jačanje rukovodstva i razvoj obrazovnih kapaciteta na univerzitetima i srednjim školama u Crnoj Gori, Srbiji i Bosni i Hercegovini.

PRIREDILA: MERIMA DUKIĆ, PROF.

**SAČUVAJMO NAŠU ZEMLJU, JER, KAD POSIJEĆETE
POSLEDNJE STABLO, UBIJETE POSLJEDNU
ŽIVOTINU, ZAPRLJATE POSLJEDNU RIJEKU, SHVATICETE
DA NOVAC NE MOŽETE JESTI !**

POSJETE

U posjeti Oslu

Direktor naše škole Branislav Knežević posjetio je u septembru 2011. godine Srednju poljoprivrednu školu u Hvamu, gradu u Norveškoj. Saradnja naše i škole u Hvamu započela je prije nekoliko godina, kada su profesori stručnih poljoprivrednih predmeta imali priliku da posete ovu školu u Norveškoj, razmijene iskustva sa njihovim profesorima i doprinesu uspostavljanju prijateljskih odnosa i saradnje.

Ovoga puta povod posjete je bio mnogo svečaniji: 100-godišnjica postojanja Srednje poljoprivredne škole u Hvamu. Pored direktora Branislava Kneževića svečanosti su prisustvovali i predstavnici Srednje stručne škole „Spassoje Raspopović“ iz Podgorice kao i predstavnici triju škola iz Poljske, Njemačke i Mađarske.

Srednja poljoprivredna škola iz ovog grada koji se nalazi nadomak Osla zbilja ima čime da se pobvali. Površina zemljišta kojom raspolaže ovaj školski kompleks odgovarao bi čak i površini omanjeg naselja. Pored proizvodnje cvijeća i mlijeka koje su važne poljoprivredne djelatnosti, Srednja poljoprivredna škola u Hvamu može da se pobvali i golf terenima, radionicama za preradu drveta, školom jahanja, kao i odsjekom za seliju.

Gosti su proveli nezaboravnih pet dana (od 15. do 19. septembra 2011. godine) u okviru kojih su uživali u gosto-

primatvu domaćina. Imali su priliku da obidu sve objekte koje ta škola posjeduje, upoznaju se sa njihovim načinom rada i prisustvuju vašaru koji se svake godine organizuje u cilju promocije svojih proizvoda lokalnoj zajednici i sakupljanja sredstava za razvoj. Domaćini su odvojili vrijeme i za obilazak glavnog grada i njegovih znamenitosti, tako da su gosti, između ostalog, posjetili i muzeje, operu, poznatu slakaonicu i Žensku školu.

Pored fantastičnog iskustva i ideja za razvoj i napredak, naša škola je od Srednje poljoprivredne škole iz Hvama dobila i značajnu donaciju za opremanje školskih i proizvodno-nastavnih objekata.

PRIREDILA: IVANA KOVAC, PROF.

AKTIVNOSTI BUDUĆIH "ŠPEDITERA"

Skoške 2009/2010. u našoj školi otvoren je novi smjer Špeditersko-agencijski i carinski tehničar za koji je izrađen novi nastavni plan i program na osnovu prethodno uredenih kataloga znanja. Interesovanje za smjer je veliko, ali svega trideset najboljih učenika svake godine dobije lansu da počeda nastavu.

Realizaciji praktične nastave na ovom smjeru poklanja se velika pažnja. Učenici tokom školske godine praktičnu nastavu izvode na prostoru „Luka Bar“. Kontejnerskog terminala, Slobodne carinske zone Luka Bar, na Željezničkoj stanici Bar i na Kamionskom i autobuskom terminalu Bar.

Svake godine na nivou škole profesori stručnih predmeta sa ovog smjera organizuju javne tribine, a od početka februara ove godine učenici imaju mogućnost da praktičnu nastavu isprovode i u svim carinskim ispostavama Carinarnice Bar zahvaljujući razumevanju i podršci Uprave carina Crne Gore koja je pomogla u osvrtavanju zamisli da se dio praktične nastave odvija u njihovim institucijama i da prezentacije vrše njihovi zaposleni.

Dio praktične nastave sprovodi se i van Bara kroz stručne ekskurzije i slobodne aktivnosti.

Dana 06. aprila 2012. godine učenici III/6 su sa profesorima Miodragom Miškom Mijovićem i Maurom Petranovićem posjetili najmodernejše carinsko skladiste u Crnoj Gori koje se nalazi u Danilovgradu a koje je vlasništvo „Montenamaka“ Podgorica, obiliš manatar „Ostrog“ i Poslovno-trgovački centar „Delta“ a Podgorici. Kao gosti na ovoj stručnoj ekskurziji bili su i najboljni učenici I/5 i III/5 odjeljenja. Samo desetak dana kasnije (17.04.2012.) učenici su imali priliku da obiju Porto Montenegro-Tivat, Brodogradilište Bijela i Centar za obuku pomorsaca „AZZELEA“. Projekat kao što je Porto Montenegro ostvario je veliki utisak na učenike. Cijeli projekat je pod okriljem Piter Manka. Vrijedan oko pola milijarde eura,

smatra se najluksuznijom i najmodernijom lukom na Mediteranu. Učenici su imali priliku da vide brojne jahte i saznaju nešto o samom osnivanju te luke. U Brodogradilištu Bijela obiliš su brodove koji su još u fazi izgradnje i vidjeli bivšu jahu Josipa Broza Tita, koja je naročito privukla pažnju učenika. U Centru za obuku pomorsaca „AZZELEA“ informisali su se o njegovoj namjeni i značaju, a imali su mogućnost da prisustvuju i raznim vježbama, kao što je spasavanje na moru, tad sa opasnim materijalom, pruljanje prve pomoci itd. U povratku su obiliš i Kosor. Dana 26. aprila 2012. godine učenici II/5 su posjetili aerodrom u Golubovcima i Carinsku ispostavu Aerodrom, gdje su im od radnika ovih institucija prezentovane djelatnosti i procedure rada. U nastavku učenici su obiliš Poslovno-trgovački centar „Delta“ i Virpazar. I ovom prilikom su kao gosti bili učenici I/5.

Za početak naredne školske godine profesori stručnih predmeta i uprava naše škole planiraju da osnuju i sekciju u kojoj bi pored učenika naše škole bili uključeni svi mladi Barci zainteresovani za ovu djelatnost.

**PREREDILI: MIODRAG MIJOVIĆ, PROF.
MAURO PETRANOVIC, PROF.**

NAŠE SLIKE I PRILIKE

Dodjela priznanja stručnog žirija i prigodnih nagrada najboljim učesnicima konkursa "Mladi eko-reporter" održana je u subotu 21. aprila 2012. godine u 12.30h u Press sali Jadranskog sajma, u sklopu XVIII sajma ekologije u Budvi. Konkursom je utvrđeno da će učenici biti nagrađeni u sljedećim kategorijama: eko-članak (EČ), eko-fotografija (EF), eko-fotopriča (EFP), video-rad (VR), eko-poster (EP), eko-fotopriča (EFP), fotografija predjela i biodiverziteta (F), posteri i radovi van konkurenčije.

Da je konkurs zainteresovao i inspirisao mnoge učenike potvrđuje veliki broj pristiglih radova, preko 210, od kojih su čak 52 iz naše Srednje poljoprivredne škole u Baru. Uspjeh ni ove, kao ni prethodnih godina nije izostao. Pod mentorstvom profesorki Merime Dukić, Tanje Kragulji i Marije Šušter stručni žiri nagradio je sljedeće učenike naše škole:

- *Luka Čomić, učenica oddjeljenja HII (Dobitnik za rad na konkursovoj temi "Kako je korisno da životinje ne budu ukrasna divljač")*
- *Zeljko Radović, Slobodan Djordjević i Goran Čomić, učenici oddjeljenja HII (Dobitnik za rad na temi "Zelje u svetu moču")*
- *Marijana Vlačić, učenica oddjeljenja HII (Dobitnik za rad na konkursovoj temi s bioraznovrsnošću pod naslovom "Javni prirodnji rezervati")*
- *Marijana Stojanović, učenica oddjeljenja II (Dobitnik za rad na fotografiji predjela i biodiverziteta pod naslovom "Ljepote prirode")*

Učenici kojima su dobili nagrade publike u 2011. godini su Dušan Knežević za fotografiju "Poslje kiše" i Roberto Brunetti i Marija Nikolić, za fono-priču "Ljepote prirode".

Stručni žiri sastojao je u sljedećem sastavu: Dragica Šaković, novinar dnevnog lista "Pobjeda" (EČ, EFP, FP, EF); Jelena Vuksović, novinar Radio "Kotor" (EČ, EFP, FP); Marijana Bojanović, novinar TV Vijeće (VR); mr Dragi Vujačić, profesor interaktivnog dizajna (VR); mr Aleksandar Ivanović, dipl. biolog morski (EČ, EFP, FP, EP); Nemanja Malovratić, dipl. biolog (EF, F, EP, VR); dr Maja Đurić, umjetnički fotograf (EF, F) i Radmila Beća Radulović, grafički dizajner (EF, F).

Nagrade najuspješnijim učesnicima uručio je Siniša Stanković, pomoćnik ministra za upravljanje otpadom i komunalni razvoj.

"Jezero koje teče"

Dobitnik prve nagrade: Vuksan Marković

KO TE ŠIŠA ?

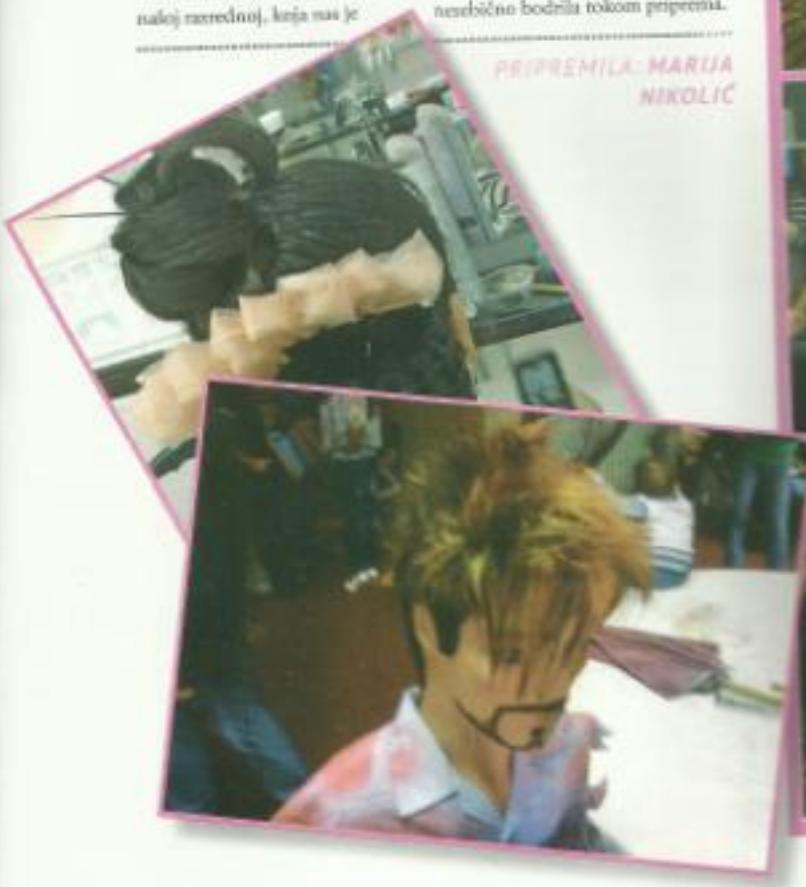
Da naša škola može da se poхvali vještim i uspješnim budućim frizerima pokazalo je i ovogodišnje takmičenje.

Cetvrti međunarodno takmičenje frizera održano je u Podgorici 08. IV 2012. god. u hotelu „Crna Gora“. Na ovom takmičenju učestvovali su i učenici naše škole i pritom bili veoma uspješni. Amel Adžić osvojio je dva peta mesta u kategorijama šišanje i feniranje, Ernađ Perović je osvojio drugo mjesto u kategoriji likanje i treće mjesto u kategoriji feniranje, dok je Aldin Velović zauzeo devetu mjesto u kategoriji feniranje. Učenice Nikoљ Marija i Šehać Irdita uzele su učešće u kategoriji podignuta kost – panda.

Ubroj nakon takmičenja u Podgorici, uslijedilo je takmičenje u Beogradu koje je održano 22. IV 2012. god. u hotelu „Continental“. Po red pomenutih predstavnika naše škole, takmičili su se i predstavnici iz ostalih gradova Crne Gore, kao i iz Bosne i Hercegovine i Srbije.

Na ovim takmičenjima miđu sviđi smo jedno novo iskustvo, razvili kreativnost a samim tim postali sigurniji u sebe, svoj rad i talent. Veliku zahvalnost dugujemo profesorki Saniji Mušatović koja je sve vrijeme bila sa nama. Zahvalni smo svim profesorima koji su nam dali podršku i dovedeli da tokom priprema za takmičenje povremeno i odnaučavajuemo se novim, a posebnu zahvalnost dugujemo profesorki Meriši Đuković, našoj razrednoj, koja nas je nesrećno bodriла tokom priprema.

PRIPREMILA: MARUA
NIKOLIĆ

Na kraju radnog vijeka – dva veterana

Nakon više od trideset godina rada u nastavi, profesori Nikola Dabanić i Milorad Kastratović odlaze u penziju. Tokom svih tih godina, učenici, ali i kolege s kojima su radili, imali su priliku da upoznaju njihovu savjesnost, stručnost i odgovornost. Zabjeve koje se u pravoj struci postavljaju pred jednog nastavnika, oni su ispunjavali s rijetkom posvećenosti i do krajnjih granica, služeći time ne samo profesiji koja su posvetili svoj život, već i animu koja su učili i vaspitavali. Učenici su se pored saznanja iz oblasti istorije, odnosno bremje od ovu dva posebno cijenjena profesora učili i savjesnosti i principijelnosti, osobinama koje oslikavaju njihov rad u našoj školi. Ovaj na radni vijek naiđu dva veterana predstavljamo u vidu paralelnog intervjuja.

Profesor KASTRATOVIC

Uskoro ćete okončati radni vijek. Kako biste opisali svoj profesorski rad?

Imovit životni put sa mnogo divnih ispunjava i doživljaja... Nekada mi je najteže bilo kada bih bio bivšeg učenika koji bi mi rekao da niti radi niti studira, a danas mi najteže pada kad od bivšeg daka čujem da je završio fakultet, ali da je na zavodu za nezaposleni lica. Čini me srećnim kad čujem da su moji bivši učenici uspešno završili fakultete, stekli doktorske titule, imaju uspešne karijere ali i srećne porodice. U tome se, zapravo, sastoji naš zadatak: obrazovati ih, vaspitati i izvesti na pravi put.

Kako se obrazovni sistem promjenio u odnosu na vrijeme kada ste počeli da se bavite prosvjetnim radom?

Već sam doživio tri-četiri reforme sistema obrazovanja. Smatram da se obrazovni cilj promjenio samo kad je u pitanju informatica, dok vaspitni svakim danom sve više i više tone.

Uporedite nam odnos učenika i profesora koji je vladao tada sa onim koji postoji danas.

Veća je volja bila ranije, a i profesori su bili zadovoljniji svojim položajem.

Da imate moć da vratite vrijeme, što biste promjenili u svojoj karijeri?

Više bih vremena posvetio sebi, jer sam na sebe gotovo i zaboravio. Mogao sam davno i da doktoriram...

Koje biste anegdote iz dugogodišnjeg profesorskog stola izdvojili?

Nekada su daci govorili da je bolje učiti nego spavati, a danas je obrnuto, pa važi pravilo da je bolje spavati nego učiti.

Vođ osvrt na školstvo u Crnoj Gori?

Izgubljena je redna navika kod učenika. Nijesmo bili spremni za reformu po principima Bolonjske deklaracije. Trebalo je prvo bitno izvršiti edukaciju profesora, opremiti kabinete i učila prema propisanom programu.

Bili su vaši učenici, a danas su ...

Bivši učenici iz gimnazije „Nikola Tesla“ Bar ostvarili su zbilja značajne rezultate na nivoju Crne Gore, nekadašnje Jugoslavije, ali i Šire, Recimo, Aleksandar Videmović je osvojio prvo mjesto na takmičenju iz hemije, a seda živi u SAD-u. Eto i Dragana Ostojić, takođe je osvojila prvo mjesto, a seda kao doktor ekonomskih nauka radi u Washingtonu. Vrlo uspjetna je danas i Sanja Ćantić, doktor medicinskih nauka. Prvo mjesto na takmičenju iz hemije zauzeo je takođe i Sanja Simović, današnja ljekarka. Sadašnja ministarka nauke u našoj zemlji Sanja Vlahović, ali i premijer Igor Lukšić, takođe su moji daci.

Koји biste savjet uputili učenicima?

Treba razvijati radnu naviku i zavoljeti buduću profesiju.

Da li imate neki savjet i za profesore?

Sa teorije, gdje je god to moguće, prelaziti na eksperiment, odnosno praktičan rad. I nikada ne kasniti na časove, jer profesor tada gubi autoritet.

Profesor DABANOVIĆ

Uskoro ćete okončati radni vijek. Kako biste opisali svoj profesorski rad?

U ovoj školi radim dugo kao profesor istorije, a preuzeo sam latinski jezik, filozofiju kao i marksizam. Čini mi se kako da sam juče počeo da radim, sve je tako brzo prošlo. Imao sam dobru saradnju sa učenicima. Kada bih ponovo mogao da biram, opet bih se izabrao ovaj posao.

Kako se obrazovni sistem promjenio u odnosu na vrijeme kada ste počeli da se bavite prosvjetnim radom?

Mnogo se toga promjenilo. Mislim da se škola doživljava ozbiljnije nego što je to slučaj danas i da se mnogo više radilo sa dacima. Smatram da bi trebalo uvesti prijemni ispit za četvrti stepen.

Uporedite nam odnos učenika i profesora koji je vladao tada sa onim koji postoji danas.

Škola je, uglavnom, funkcionalna bez problema. Bolje je uređena od drugih škola u kojima sam imao priliku da radim, a kolektiv je, nesumnjivo, jedan od najboljih u Baru.

Da imate moć da vratite vrijeme, što biste promjenili u svojoj karijeri?

Ništa ne bih mijenjao. Ovaj poziv bih opet odabrao i slijedio isti put kojim sam itao.

Koje biste anegdote iz dugogodišnjeg profesorskog stola izdvojili?

Dolao sam na posao 20. septembra 1977., i pokucao na vrata sekretara, ušao u prostoriju i našao na sekretaricu koja je još bunaš. S obzirom na to da sam bio mladić, sekretarica je pomisnila da sam učenik koji je uzmemirava za vrijeme pauze, i prije nego što sam uspio bilo ita da izustim, izbacila me je napole.

Vođ osvrt na školstvo u Crnoj Gori?

Došlo je do reforme, što se mneni lice i nije dopalo. Škola se bori za učenike umjesto učenici za školu i tome mora doći kraj.

Bili su vaši daci, a danas su...

Nazadost, ne mogu konkretno odgovoriti... mnogi moji daci su završili fakultete, neki su postali i moje kolege. Očekujem da će i ove generacije, koje se sada školjuju ostvariti brojne uspjehe.

Koje biste savjet uputili učenicima?

Rad, samo rad. Sve se postiže radom. Takođe, red i disciplina i sve će se ostalo stići i uskladiti. Naravno, mlađi ljudi treba što više da se bave sportom.

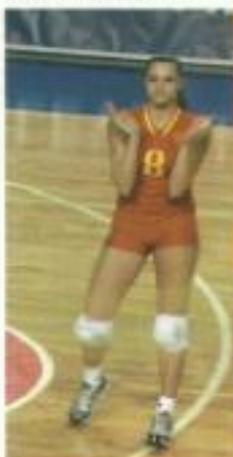
Da li imate neki savjet i za profesore, mlađe kolege?

Savjetovao bih mlađim profesorima, da budu vrijedni, vole svoj posao, i naravno, da vole dječacu. Jer, ovaj posao radi se iz ljubavi, a ne novca radi.

Razgovarali: Ivana Petranović i Edvin Ramdedović

Naši reprezentativci

„Oni koji traže slavu ne zaslužuju je, oni koji je zaslužuju njima nije potrebna“ - reče negdje čuveni skijaški trener Ante Kostelić. Naša škola se može pohvaliti da školjuje dvoje mlađih ljudi, koji su baš zasluženo stekli slavu i to ni manje, ni više nego kao reprezentativci Crne Gore. O tome kako su dostigli uspjeh i o iskustvima koje nose kao predstavnici naše zemlje reč će nam Nikoleta Perović, članica odbojkaške reprezentacije Crne Gore i učenica III-1 odjeljenja i Risto Vujačić, član rukometne reprezentacije i učenik odjeljenja IV-2.

1. Kakav je osjećaj predstavljati svoju zemlju?

SVAKI sportista neli ka tome da jednog dana brani boje svoje zemlje! Jako sam ponosna što se moj sin ostvario. Imala 13 godina. Jo, u vremenu kada sam učila reprezentaciju.

Izuzetan. Uvijek uživam dok igrat za reprezentaciju i, naravno, dajem sve od sebe, a tako će uvijek i biti.

2. Šta je neka uticaj na tebe ili si sam odlučio da se bavim sportom?

Uvijek posodocih bavljenje sportom. Stala je tradicija. Ljubav prema sportu prvo je djed prenio na svega sina, a poslije otac na mene. Ja se nadam da će se tradiciju nastaviti i moj brat. Trudiću se da ga u tome podržim.

Počeo sam na nagovor svoga brata koji je takođe rukometar.

3. Sa kolika godina vi počela/o da se bavim sportom?

Odbojkom sam počela da se bavim kad mi je bilo osam godina.

Sa nekih 12 godina...

4. Tvoji planovi u sportu?

Još uvijek je rano da iznosim svoje neskrivenne planove. Kadem „neskromane“ jer mi je želja da svoju karijeru nastavim u inozemstvu. Ali još uvijek sam mlađa, treba da završim srednju školu. Takođe, potrebljivo je još puno rada, reda i discipline jer sve to zahtijeva odbojka.

Svakako planiram da nastavim sa rukometom. Moje ciljevi su najprije bili da dođem do prve lige, zatim do reprezentacije. Kadu da imam talenta ali uz to moram puno da radim pa možda zatražim i za neki strani klub, zato da ne?

5. Koji sportista je bio vaš i naši hal učionac?

Moj učitelj je Ivan Miljković zato što je najbolji igrač svijeta i igramo i na istoj poziciji.

Hans Limberg. Dugo je u rukometu i pravi je primjer ambicioznog sportista.

6. Kao sportista imai priliku da posjetiš i neka zanimljiva mjesto, upoznati razne kulture. Koji grad je na tebe ostavio poseban utisak?

Barcelona. Mnogo volim taj grad i voljela bih da jednog dana igrat za tamozni tim, a samim tim i živim u Barceloni.

Uživam dok putujem jer volim da upoznajem gradova i drugačije kulture. Geneburg je na mene ostavio vrlo lijep utisak.

7. Kako uskladite obaveze u školi i treninzu?

Treninzi zahtijevaju među odricanja, pogotovo kada igraje za klub i za reprezentaciju. Nastojim da uskladim sve svoje obaveze.

Uz veliko razumijevanje mogu srednjog starještine Veljka Tomića i ostalih profesora lako mi je da uskladim obaveze prema sportu i školi.

8. Da li razmišljaj da upišes fakultet?

Da, naravno.

Njam još odlučim ita da nastavim, ali svakako bih se opredjelio za mesto u vezi sa sportom.

9. Imali si neki savjet za mlade koji žele da se bave sportom kojim se ni baviti?

Da. Ukoliko zaista voli odbojku savjetujem da što prije počnu sa treninzima jer je to jedno veliko i divno iskustvo u životu koje vam može, kao takvo, obezbijediti nematerijalne stvari.

Preporučio bih dačci da se bave sportom. Manje je bitno kojim. Naravno, kad bi more podstakati, ipak bi prednost dati rukometu. Kad sam u klubu „Sedmerac“ atmosfera je odlična, a djeca mogu da nose mnogo soga i da se ljepe druže.

Raspovjatale: Tamara Zoric i Nina Lalevic

Ljepotice koje su očarale mornare

Kamelija i Feijoa

Da su biljke oduvijek privlačile pažnju ljudi, da su predstavljale prave male dragocjenosti govor i čijenica da su pomorci i pored brojnih tkanina i zanimljivih predmeta često iz egzotičnih zemalja u svoju domovinu donosili i sjemenke, zrnavlje i sadnice neobičnog bilja. Zahvaljujući ukusu mornara, ali i osjećaju za estetiku danas se duž cijele Jadranske obale nalaze mnoge rijetke voćke i biljke.

Upoznaćemo vas sa dvije ljepotice kojima mornari nijesu odoljeli. Jedna je iz porodice agruma i naziv joj je FEIJOA (rijetko FEDOJA), a druga je čuveni cvijet, po čijoj ljepoti je čak i jedan praznik u Boki Kotorskoj dobio ime – KAMELIJA.

KAMELIJA

Za kameliju kažu da je spoj elegancije ruže, ljepote anemone i prefinjenosti orhideje, zbog čega je i nazivaju kraljicom cvjeća. Njeni prelijepi cvjetovi i ovalni, kožasti i tamnozeleni listovi ukras su mnogih vrtna i balkona. Kameliju smatraju najstarijom kultiviranim biljkom na svijetu koja potiče iz toplih, istarskih predjela istočne Azije. U Evropu je stigla prije 300 godina, kada su je iz Japana donijeli Portugalcici, Englezi, Njemci i Francuzi kao sirovini za proizvodnju čaja. U prirodi je pronađeno dvije stotine vrsta divljih kameleja, a svorenje je više od 300.000 kultivara.

Kamelija je biljka za polusjenovita i sjenovita mjestra u vrtu, koja su topla, vlažna i zaštićena od sunca i vjetra. Dobro podnosi bludnoću, a neke će čak procijeniti ispod snijega. Ukoliko hladan vremenski period potraje duže, zaštite je pokrivaćem od slame i šiblja. Da bi biljka lijepo napredovala potrebno je zemljište slabu kisiju reakcije (pe-ha zemljišta od 4,5 do 6,5) i dobro propusnih sposobnosti. Kako je korijen kameleje veoma osjetljiv, previše vlažna zemlja može da prouzrokuje truljenje korijena.

Kamelija je lijep i njelan cvijet, simbol ljubavi i radosti. Po legendi, davne 1870. godine ovaj cvijet je donio stari stolivski kapetan sa Dalekog Istoka (Japan) u Boku Kotorsku i tako je kameliju, nježnu i lijepu, sa puno ljubavi poklonio svojoj ženi i tim gestom pokazao da daljnja nije učinila svoje, da ih nije udaljila jedno od drugoga, već da je još uvijek voli, sa istim onim žarenom kao kad su se sveli. Tako se kamelia odmačila na ovim prostorima, a njeguju je oni koji imaju veliko srce i dobru dušu, koji vrednuju i cijene ljubav, kojima je ljubav uvijek na prvom mjestu, kojima je ljubav uvijek ispred svega! Tako i dan-danas... Sada, na obali Stoliva „Stari kapetan“ u igrokazu će donijeti kameliju svojoj dragoj sa Dalekog Istoka i tako će početi čuvena festa posvećena ovom egzotičnom cvjetu što miris je ljubav...

Kad idete Bokokotorskim zalivom, iza one velike, svima nama poznate krivine, pojavi se drevni gradić Perast u svojоj ljepoti sa prekrasna dva ostrva: Gospom od Škrpjela i ostrvom Sv. Đorđe!

Tačno naiptam njih skriva se malo, živopisano mjesto – Stoliv. U tom mještäštu, svake godine 31. marta održava se čuvena FESTA KAMELIJA koja okupi mnoge ljubitelje ovog cvjeteta i traje do 22. aprila, kada se završava Malim balon kamelijama u Domu kulture „Niko Bilafet“ u Stolivu.

FEIJOA

Feijoa (Lat. Feijoa sellowiana), izgovorni oblik Fedoja, je zanimljiva voćna vrsta. Sadnica je voćna i ukrasna, zimzelena je, formira se u obliku grma ili uzgojena u manje drvice koje naraste do visine od 3 m. Ponegdje je upotrebljavaju kao šiju ogragu (medu). Vodi porijeklo iz Brazilia, kao i mnoge druge voćne vrste.

Listovi su elipsastog oblika, duljine 4–8 cm, gornja lista površina je tamnozelena, a donja je zeleno-srebrasta i dlakava. Po vjetrenitom vremenu listovi imaju poseban kontrast boja. Ukoliko listove stisnemo ili agnjecimo imaju posebnu aromu. Cvjetovi su pravilne, za oči te imaju posebnu dekorativnu vrijednost; veliki su, razvijaju se u podnožju listova, pojedinačno, ponekad i po više zajedno, bijeli su do bijelo-ljubičasti, u unutrašnjosti i odorgu crvenasti s dugim crvenim prašnicima. Sadnica cvjeta od marta do aprila i to do 40 dana. Medonosna je biljka i pčele je vole. Feijoa se ne presika jer nema bolesti, zato je ekološki uzgojeno voće.

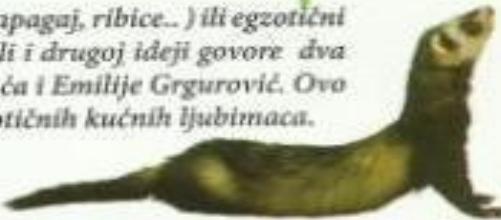
Plodovi su duguljasto-jajastog oblika duljine 4–6 cm, a debljine 3–5 cm. Nedozoreli plodovi su tamnozelene, a zreli zeleno-žute boje. Plodovi moraju omekšati, te se košica guli. Meso je vrlo ukušno. Težina plodova se zavisi od vrste kroče od 25 g do 100 g. Meso ploda je bijelo-zurvo, slatko i kisjeljasto, ali vrlo ukušno pa podseća na ananas, jagode i banane. Plod je tanka ali jaka kora koja ima na donjem dijelu ostatak cvijeta sličan naru.

U plodu su male sjemenke koje ne smatraju prilikom jesti. Plodovi su posebni po tome što sadrže visoku količinu prirodnog joda i to više nego bilo koje drugo voće. Poznato je da je jod važan u hrani jer utvrđuje rad štitnjake a takođe sadrži mnogo vitamina C i drugih elemenata koji su potrebiti za zdravu ishranu. Plodovi postepeno dozrijevaju u novembru i decembru. Kako ne podnose temperature ispod nule potreban je prevoznoj obrati te ih slotiti u kutiju gdje postepeno mekaju i dobijaju slatkoću. Imaju osobitu da ne truna i drže se dosta dugo.

Iako je Feijoa supertropska biljka dobro podnosi zimске temperature, jer u zimskom periodu zdrži u kraćem razdoblju i do -10°C. Prije zime neophodno je skloniti u zaštićeni prostor. Sadnica se lako prilagođava na različita tla, a najbolje joj odgovaraju humušna, pješčano-illovasta zemljišta i ne previsokom plitkotrušiću aktivnog kreča.

Kad iguana maše repom

Ljubav ili pomodarstvo? Klasični kućni ljubimci (pas, mačka, papagaj, ribice...) ili egzotični primjerici (iguana, zmija, činčila, pauk...)? U prilog jednoj, ali i drugoj ideji govore dva različita stava učenika veterinarskog smjera Tihomira Radonjića i Emiliije Grgurović. Ovo dvoje budućih veterinara ukrstilo je argumente za i protiv egzotičnih kućnih ljubimaca.

Uvjerenje uobičajnjeg odgajivanja pasa i mačaka, ljudi posljednjih godina sveže u svoje duševne unose najatraktivnije vrste egzotičnih ljubimaca. Savremeni Pet-sopovi nude širok asortiman ovih stvaranja, od kafijarničkih crevnenih kornjača, preko raznicačkih vrsta vjeverica i papagaja, ali do milena i jelova, pa sve do omaračnih, a u posljednje vrijeme za mnoge nezasobiljenih životinja, kao što su zmije. Treba imati na umu da su ove životinje tokom generacijskog izgoja izuzetne potrebe za divljinom jer im čovjek obvezujuće sve udove koji su im potrebni za rastavljanje. Ovisnočnosti ovakvog poduhvata vododeće i podaci o razmnožavanju ove egzotičnih vrsta i produženoj životnoj dobi isti. Paralelno sa raspeckom mreže i tehnologije razvijaju se i sredstva koja pomognu pri stvaranju uslova koji vlasnici u prirodnom okruženju mogu vratiti.

Uverenje je mišljenje da je pas najbolji čovjekov prijatelj, ali, da li se tko može takođe smatrati pažnjom svog vlasnika? Kako gleda na inalice, ciplice i genitobice sa naizmjeničnim "printovima" koje mora da nosi ne bi ih im bio smogao?

Pas, mačka ili pak neki egzotični ljubimac? Ako se još uvijek domovite, traže da znate da postoji veća mogućnost da čovjek dobije neku bolest, tj. bolest od koje mogu oboljeti tako životinje tako i ljudi, nego od nekog benihakog ljubimca. Dalje, nije li hepti premišliti dječje Amazone ili Somarske pustinje u čovjekov životni prostor stvarajući ugodni ambijent za svog kućnog ljubimca nego li evolucijski adaptirati dihale i sakriveni ugrebari ili izgriti turista? Nezamolio da životinje kašu bašta novijima svog potrošanja ne mogu primiti zarođenito na nacrt koji je čovjek mogao, ali se uz obvezujuće egzistencijalne udove i veterinarsku mogućeg rizika mogu osjećati kao u svemu prirodnome stanju.

Jedna od najčešćih vrsta uobičajenih u svim domovima je čileanska vjeverica, poznata i kao "drugi" koja vodi potjecajem iz Južne Amerike i pripada podvrsti gledara. Ne zahtjeva posebne udove u pogledu smještaja i hrane, te je laka za udržavanje. Životna vijek joj je od 4 do 6 godina. Preporučuje se držanje u paru pošto su društvene životinje. Crvene su kornjače, pripadaju podvrsti gmazova, a potiču iz Sjeverne Amerike gdje nazivaju se močvarne, jones i sporotekne željeze. U akvaterarijumu im treba obvezujući slične udove koje imaju u prirodi. Neophodne su tanke koje omogućuju životinji spiktar i grlić za vodu, kao i rezistenciju filter. Pretežno su mlesnici, pa ih možemo hranići voćem, ribom, govedinom i juncicama, a u slobodnoj prodaji se nalazi hrana namijenjena mladuncima mladuncima.

Ljudi se često odvlačuju za dugovima papagaja zbog njihovog dugog životnog vijeka i zabave koju mogu pružiti svojim gospodarima spoznajom i letackom akrobacijom.

Od ranja se možete usporediti pisanom i smrškom. Pet-koperni ovih vrsta trbušni radnici u dušama koju mogu dostati u zatočenjelatvu, ali i o mnoštvu raznih mračnih. Nekoliko pripadnika iste gospodice mogu i komunicirati i igrajeti koju su zahtijevaju novčenom ostvarom. Činčila, predstavnici postali sve popularniji, budući da su često ukratko životinje i uvelike biljeva.

Mnogi su imali preduvlaste počnu ovakvom vrstama dok se nisu aprovali u ugađanju im. Prema tome... pažnji! Pa to nije nek izvol!

TIHOMIR RADONJIĆ

Pomodarstvo ili ne, gajenje egzotičnih vrsta kućnih ljubimaca u uzimu sve više malih. Zašto? Zar nije pas životinja koja nam može pružiti najsvjerovaljniju i najnesobičniju ljubav? Zar nije do sada svako dijete htjelo sumo „da ima maču“?

Ljudi su pod konstantnim utjecajem medija, braune toke života, zbog svog posla i poslodavaca zaboravili na mir i topine koje mogu da pronađu u svojim domovima. Psi, čovjekovi najlojalniji prijatelji, ipak zahtijevaju pažnju i tragu. Aždino je, moći da čileanska vjeverica mogu biti sami u terarijumu uz dovoljno hrane i mihavo nezadovoljstvo će biti teško primijetiti. Mnogi njihovi vlasnici kažu: „Izgledaju lijepo, uklapaju se u enterijer“... A što je u enterijerom? Izviniti, ja ču „svjetinj“ jezikom: A što je sa ulicom? Šta je sa gladnim lutalicama koje bi prije privlače laku ljubavi nego saku hrane? Gdje se oni „uklapaju“? SVIJEĆE, NEK TE JE SRAMOTA!

I stvar je – svaki vlasnik lidi sa svog kućnog ljubimca. Većina, danas, načinost, samo piće, jede, ne male repom, ne umije veselo da skace, ne pokazuje, a često i ne gubi prethodne emocije. Vratite se kući umorni od posla, od ulice, od neizbavljive kazne koja je takođe umorna od svega, od semafora koji ne rade s koljem vremena. Otvorite vrata svoga doma i čujete samo tihinju. Skinute tijesne cipele, prethodna pošte o teplih, otvorenih frizider, umjetne mreže da pojedete, ali ma kolika glad vredna u vama, još veća se stvara kada čovjek jede sum. Zatim sjednete i suočavate se sa samim sobom, a u čolku kade, u terarijumu, čileanska vjeverica netko grčka. Gdje je tu boja, gde je tu dug, gdje je tu osmijeh?

A zamislite sad kako vas dočekuje to malo veselo sećanje na putovanje ljubavi prema vama koja je poslučio i zakajalo čim je čulo vaše konske u bôdnicu...

Imamo i druge vrste ovog apurda...

Komic - najveća ironija u svom priči! Ogromna ljubav prema ljucima - sa jedne strane, i nekoliko ubijenih primjeraka koje keraju garderober te iste osobe koje ih gaji kao svoje korne ljubimce, sa druge strane.

Činčile - kako dodaju tako produži! Tako vrede vlasnici pet-sopova. Ijudi, osjetite se! Niže to ljubav, to je zarođivanje! Ne može nijedna divlja životinja da bude srećna u stanu na četvrtom spratu. Shvatite, to je mudičko! Ljubav je laganje na mahanje repom... Izviniti, ali ne može osmijeti ko ne pravi razliku između činčile u krštu i činčile na garnituši biti - vlasnik „neke životinje“.

EMILIJA GRGUROVIĆ

ŽENA KOJA JE OSTALA U SIJENCI SVOG MUŽA

Može li se reći da je Mileva Marić „majka“ teorije relativiteta? Može li se reći da je „vrijedan samo onaj život koji je proživljen za druge?“ Gotovo je sigurno da se u životu jedne žene teško mogu ili nikako ne mogu sjediniti dvije sreće, lična i opšteliudska – jedna se mora žrtvovati. U borbi za Ajnštajna, Mileva je izgubila sebe.

Mileva Marić je rođena 19. decembra 1875. godine u bogatoj porodici u Titelu, mjestu u spskoj pokrajini Vojvodini, koja je u to vrijeme bila u sastavu Austro-Ugarske carevine. Od prvog razreda osnovne škole bila je izuzetan dak – sa sedam godina je čitala, radila matematiku, tečno govorila srpski i njemački. Pohađala je gimnaziju u Novom Sadu i Sremskoj Mitrovici gdje je maturirala kao najbolja učenica iz matematike i fizike, a zatim Kraljevsu školu u Šapcu. Kada se porodica preselila u Zagreb, uprkos zakonima Austro-Ugarske, koji ženama nisu dopuštali visoko obrazovanje, Mileva je zahvaljujući upornosti svog oca dobila specijalnu dozvolu da upi-

še mušku gimnaziju.

U ljeto 1896. Milevu je porodica poslala na školovanje u Švajcarsku gdje je najprije upisala medicinu, a potom prešla na državnu Politehničku školu u kojoj je bila jedina žena na odjeku za fiziku i matematiku i tek četvrta-peta koja je primljena na

ovaj prestižni fakultet. U Politehničkoj školi Mileva je upoznala Alberta Ajnštajna koji je tada imao 17 godina, a ona četri godine više. Crnokosa, crnooka, grubih crva lica, mrgodnog izgleda, složenog karaktera, za Alberta Ajnštajna imala je nešto posebno: energiju da prati njegov genijalni um i, što je bilo važnije, brilljantne ideje. Dugo ga nije primjećivala, ali kada su poslije časova ostajali sami u biblioteci, rješavajući matematičke zadatke, a nakon toga odlazila kući potištena zbog rastanka, morala je sebi da prizna da se zaljubila u čudaka, zanesenog i nemarnog, koji je uvek negdje kasnio i stalno se izvinjavao, ali je plijenio dobrodošnjim osmehom.

Prve dvije godine studiranja bile su za nju veoma uspješne. Direktno je komunicirala sa svojim profesorima, naučnicima svjetskog glasa, a njeni seminarски radovi izazivali su sveopšte divljenje. Sve svoje ideje uspješno je definisala matematički. Jedan semestar studirala je u Hajdelburgu dopisujući se sa Ajnštajnom, a kada se 1899. vratila u Cireh, njihova veza se razbuktala.

Godine 1903. Mileva je napustila studije i otilla za Njemačku, gdje je rodila njihovo prvo vanbračno dijete, djevojčicu Lizarel. Odmah nakon rođenja, djevojčica je data na uvo-

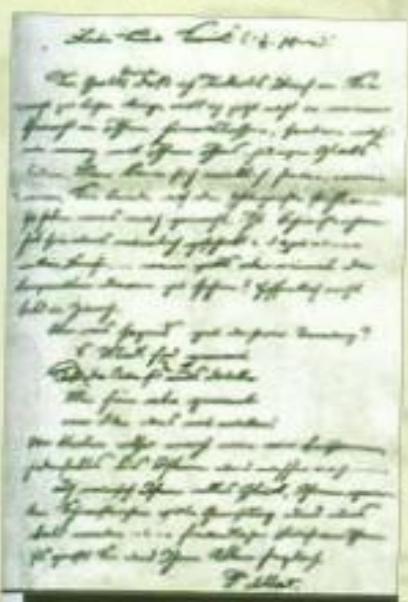

jenje. Dvije godine kasnije, vjenčali su se Albert i Mileva. A to nije bilo nimalo jednostavno. Milevinini roditelji su bez mnogo negosovanja morali da prihvate zeta, pošto su znali da se njihovo dijete razlikuje od ostalih i da nema mogućnost da bira. Ajnštajnovi roditelji (maročito majka) su bili protiv tog braka i nikada je nijesu prihvatali kao snahu.

Prvih godina braka, Mileva je učestvovala u naučnom radu svoga

širofreniju. Brak za ove dvije različite prirode postao je veliki teret. Ajnštajn je opšteliudska sreću stavljao ispred lice, sopstvene i Milevine sreće. On je sebi krčio put do zvijezda.

Nakon 11 godina zajedničkog života, Ajnštajn napušta porodicu i ženi se svojim bliskom rodakom. Ovaj razvod je Milevu koitao nervnog sloma. Bila je već dovoljno izmučena stalnim nesuglasicama, preljubma, siromaštvo, borbom za

Pismo Alberta Ajnštajna Heleni Šević
(20 XII 1900.)

su Planku na njegov rad o infracrvenom zračenju.

Jedan međunarodni kongres devadesetih godina prolog vijeka bio je skandalizovan izjavom Evana Hansa Vokera: „Ajinštajn nije otkrio teoriju relativiteta, koja mu je donijela

**MOŽE LI SE REĆI DA JE MILEVA MARÍČ „MAJKA“ TEORIJE RELATIVITETA?
MOŽE LI SE REĆI DA JE „VRIJEDAN SAMO ONAJ ZIVOT KOJI JE PROZIVLJEN
ZA DRUGE?“ GOTOVО JE SIGURNО DA SE U ZIVOTU JEDNE ŽENE TEŠKO JE
NIKAKO MOGU SIFDINITI DVJE SREĆE. LICNA I OPŠTEJUDSKA – JEDNA SE
MORA ZRTVOVATI.**

muža, što otkrivaju pisma koja joj je Ajnštajn pisao. U braku su se rodili Hans Albert i Edvard, ali i prve ideje o teoriji relativiteta, koje je Mileva razradivala u pauzama između kućnih poslova i dječjeg plaća. Ajnštajn je u potrazi za poslom sve češće mijenjao gradove i prebivališta. Jako malo vremena imal su za zajednički rad, a dodatno breme je bila bolest drugog djeteta, kome su ljekari konstasovali

bolesno dijete. Nakon oporavka živjela je u Cirihu skromno sa djecom, dajući časove matematike, fizike i literatura. Ajnštajn je odavno prestao da dovodi sebe u vezu sa njima. Godine 1922. dobio je Nobelovu nagradu za rad o fotoelektičnom efektu. Cjelokupan novac od nagrade prenio je na Milevin bankovni račun na osnovu nagodbe o razvodu. Da li je to bilo njegovo priznanje i za njen doprinos? I da li joj je to bilo potrebno? U borbi za njega, izgubila je sebe. Mileva Marić je umrla 4. avgusta 1948. u Cirihu u 73. godini i sahranjena je u trošku države.

Iza Mileve su ostala dva naučna spisa. Prvi, o analitičkoj mehanici, spremljen za Ajnštajnov predavanje 1910. na Ciriklim univerzitetu. Drugi je odgovor Mileve Marić Mak-

svjetsku slavu. Njegova prva supruga Mileva Marić dala mu je mnoge genijalne ideje koje su mu otvorile put do uspjeha. Ona je ta koja je napisala članke o teoriji relativiteta, a koje je on objavio pod svojim imenom". Fizičar Abram Jose je tvrdio kako su mu u ruke dospjeli originalni spisi teorije relativiteta, potpisani sa Marić Ajnštajn.

Svako od mogućih pitanja o odnosu Alberta i Mileve ima dvije različite strane, ali se zapravo radi o miješanju nezrodnosti. Niti Ajnštajnov lični odnos prema Milevi dovodi u pitanje njegovu nauku, niti je Milevin podređeni temski položaj ogradijanje za to što nije dala maha svojoj darovitosti.

**PRIREDILA: SOFIJA RAŠKOVIĆ,
PROF. FIZIKE**

U Stambolu

Onoga trenutka kada je dogovorenio da ćemo tokom višednevne maturske ekskurzije posjetiti i Istanbul, znali smo da će to putovanje za nas biti nezaboravno. Viševjekovni i neiscrpnji izvor inspiracija umjetnika, biser koji spaja dva kontinenta, grad sa više imena i, kao što ćemo saznati, više lica... Kojim riječima opisati utiske sa protivnjeg putovanja?

Žurimo, kao i prošlog novembra kada smo, radosni i nestrijsivi, pakovali kofere. Žurimo ka Istanbulu. Bugarska estaje za nama, kao i ljepote njene Sofije.

Noćni provod nas je oduševio, ali mi putujemo dalje jer Konstantinopolj, Stambol, Carigrad, svi oni zajedno u jednom jedinom Istanbulu, očekuju nas.

I tu, u tom gradu započinjemo našu priču. Priču o gradu koji je nekada bio centar velike, osvajačke sile, a danas je veliki trgovinski centar i drugi grad po broju stanovnika u Evropi.

Stigli smo u večernjim časovima. Blistava raskol uličnih svjetala ostavila nas je bez daha. Činilo se da niko i ništa u gradu ne spava. Sve je u njemu vrvjelo od života. Učarene raznobojne kugle svjetiljaka su sa stambeni zgrada, poslovnih objekata, mostova, uličnih bandera i sprječavale noć da zagospodari. Ulicama su jurili automobili, kamioni, autobusi i tramvaji. Činilo se da se nikad ništa u tom gradu neće

zaustaviti, niti jedan prolaznik, niti prevozno sredstvo. Željno smo islekivali jutro da počnemo sa obilaskom grada. I dan je svanuo... Brdo Kamilička pružilo nam je veličanstveni pogled na Istanbul i Bosfor, ali mi smo žudjeli za dijelom Istanbula na onoj drugoj, azijskoj strani. Do tamo nas je vodio Zlatni rog, jedan od

najljepših istanbulskih mostova. Pogled koji se pruža sa visokovca nestvaran je. Ali sa Trga sultana Ahmeta isti osjećaj izazivaju u nama i dvije gradevine koje kao stare, destojanstvene dame dominiraju gradu: Aja Sofija i Plava džamija. Obilazimo jednu, potom drugu. Nekada najveća crkva u Evropi, Aja Sofija čuva uspomenu na krunisanje svih careva nekad moćne Vizantije. Svaki komad marmera priča priče iz mnogih mediteranskih zemalja iz kojih se donosio za potrebe izgradnje. Nekad crkva, danas je to džamija

i muzej koji čovjeka ne može ostaviti ravnašnjim. Ispred ulaza smo u Plavu džamiju. Poštujemo stari običaj, izuvremo obuci. Gazićmo po teškim persijskim tepisima, gazićmo po prošlosti. Drugačiji utisak ostavlja Kapali-čaršija. Možete satima i satima šetati, a da potpuno izgubite predstavu o vremenu. Tu možete naći

na Bosforu...

apsolutno sve: zlato, nakit, siveentre, kožu, razne vrste čajeva, voća, sušenog voća... Dučani su sví nalik jedan drugom, šareni i opet raznoliki zbog različite robe koja se u njima prodaje. Nekada su to bile konjušnice. U Kapali-čaršiji pogled ne može da miruje. Ona prosti tjeri čovjeka da pogledom žara na sve strane. Jedno od najljepših mjesto u Istanbulu je palata Topkapi sa koje se pruža pogled na zaliv Zlatni rog, Mramorno more i Bosfor.

I ono što nam se najviše dopalo...krstarenje Bosforom! Osjećaj da plovite moreuzom koji spaja Evropu i Aziju čaroban je. A upravo Istanbul leži na najvećem bosforskem zaštu pod nazivom Zlatni rog. Jedini kopneni put koji povezuje dva kontinenta su mostovi, i to Bosforski most i most Mehmeda Osvajača. Na obalama Bosfora nalazi se oko 600 vilá. Svaka ima svoju istori-

ju. Palata Dolmabahçe je posebna. Spada u najljepše i najveće palate u Evropi. Izgrađena je na samoj obali te gotovo dodiruje more. U 19. vijeku bila je dom sultana.

Noćni provod ispunio je naša očekivanja. Meramo da spomenemo profesora Marka Maraša, kao i profesorke Merimu Đukić i Tanju Kragulji, koji su velikim dijelom zaslužni što ćemo se murske ekskurzije sjećati kao jedne od najljepših uspomena iz srednjoškolskih dana.

Po povratku smo obišli Vrnjačku Banju, prešli Most ljubavi, proslavili rodendan našeg druga. Put nas je dalje vodio preko Zlatibora i Žabljaka, gdje smo se odmarali i uživali u prirodnim lepotama tih krajeva. Istanbul je, međutim, ostao u nama.

PRIREDILI: MILICA OTAŠEVIĆ, BOJAN STEVIĆ

Ženska računica

U antičkom svijetu razvajanje na svijet muškaraca i svijet žena bilo je strogo. Kod Pitagorejaca je postojala podjela na duhovni svijet, koji je smatran muškim, i materijalni svijet, koji je smatran ženskim. Brojevi su pripadali svjetu duha i kao takvi bili su preokupacija muškaraca.

Tek u 4. v.n.e. pojavljuje se žena koja je osnovala sopstvenu matematičku školu. To je Hipatija, kćerka matematičara Teorije iz Aleksandrije. Život je okončala tako što je bila linčovana i spaljena. Njena smrt često se simbolično uzima za početak mračne ere u evropskoj matematici. Tokom srednjeg vijeka

u evropskim zemljama postao je neprestani otpor prema obrazovanju žena. Jedinu mogućnost da djevojke steknu određeni stepen obrazovanja pružali su manastiri. Do pojave velike matematičarke Marije Anjezi, takođe kćerke matematičara, prošlo je gotovo 14 vijekova. Uprkos tome što su njen talent potvrdili mnogi veliki matematičari, nije joj bilo dozvoljeno da predaje matematiku u javnim ustanovama. U vrijeme Sofije Kovaljevske velike ruske matematičarke ruski univerziteti su bili zatvoreni za žene, kao i svuda u svijetu.

Opšti argument protiv obrazovanja žena bilo je uvjerenje da bi slobodan izbor obrazovanja proizveo kompetitivne ali i agresivne žene, kojima bi nedostajala vještina da budu rafinirane u kući i u društvu.

Biozi i fiziolozi XIX vijeka tvrdili su čak da je mozak žene manji od mozga muškarca.

Diskriminacija žena u scienci trajala je u Evropi sve do 20. vijeka. Primjer Emi Hnuter najbolje ilustruje teškoće sa kojima su se suočavale žene, pa čak i ako su bile genijalne matematičarke. Emi je dala fundamentalni doprinos objedinjujućoj teoriji opšte relativnosti i kvantne mehanike, a takođe je bila jedan od

najvećih algebrista svoga vremena. Bez obzira na sve to, ona je tek poslije dugo vremena i uz zauzimanje najvećih tadašnjih matematičara uspjela da savlada administrativne prepreke i postane privatni docent tj. neplaćeni univerzitetski nastavnik.

U prilog ovakvom statusu žena, kada je obrazovanje u pitanju, veliki prosvjetitelj Dosić Obradović je kazao: „Neka se ne uzda ni jedan narod nikada do veka proljetuju razuma doći u kojem žene u prostoti i varvarstvu ostaju“.

Osim što su trpele diskriminaciju i poticali iz matematičkih, ponajčešće dobrostojećih porodica (što ide u prilog uvjerenju da je materijalna nezavisnost bila neophodna da bi žene mogile da razvijaju svoj talent) žene matematičari imale su još nešto zajedničko: većina njih nikad nije stupila u brak. Naravno, razlog je ležao u neprihvata-

nju mogućnosti da uđe žene slijede naučnu karijeru.

Danas djevojke čine skoro polovinu od ukupnog broja studenata na studijama matematike, ali to još uvjek ne znači da je matematika postala „ženska“ nauka.

Džulija Robinson bila je rekla da matematičari, bez obzira na pol i rasu, čine „posebnu naciju posvećenu najljepšoj od svih vještina i nauka“.

Sve o ženama matematičarima možete čitati u knjizi „I matematičarke su žene“ Ratka Tošića koja, kako kaže njen autor, predstavlja pokušaj da se kroz biografije nekoliko najpoznatijih matematičarki doprinese popularizaciji matematike. Trudio se da istakne naučni doprinos svake od njih, ali istovremeno i da ocrtava karakter njihovih ličnosti i duh vremena u kojem su živjele.

PRIREDILA:
ŽANA JANKOVIĆ, PROF.
MATEMATIKE

DAN KNJIGE

UNESCO je u novembru 1995. proglašio 23. aprel "Svjetskim danom knjige". Od tada se svake godine na taj dan širom svijeta prolavlja pisana riječ i prava autora, organizuju se čitanja i slavi se knjiga.

Zato baš 23. aprel? Taј datum je u svijetu poznat kao datum smrti Migela Servantesa i Viljama Šekspira, dva književna velikana. Međutim, ono što je najzanimljivije u čitavoj priči je da ta informacija nije u potpunosti tačna. Naime, Miguel de Servantes je živio u Španiji koja je mjerila vrijeme po gregorijanskom kalendaru, dok je Šekspir umro 23. aprila po julijanskom kalendaru koji su Englezi tada uvažavali.

Ali, zar je bitan datum koliko svrha? Danas, kada svijet elektronike nosi sve pred sobom, divno je imati jedan dan koji slavi knjige i njihove stvaraocce.

Povodom 23. aprila održano je i školsko literarno takmičenje na temu „Čovek je kao reka. Krez njega mora sve da protekne...“ (Dobrica Čosić). Najbolje radove su napisali Emilia Grgurović IV-2 (I nagrada), Tomo Vojnović I-5 (II nagrada) i Sladana Mrvić I-2 (III nagrada).

Prošle godine prvu nagradu osvojila je takođe Emilia Grgurović koja je svojim radom ubjedila žiri da je svijet knjige čudesan jer je njena moć ne samo u čitanju (nje, nego i naročito) u pisanju. Rad odvaja upravo ta originalnost u doživljaju teme (koja nije ni zadata s tom namjerom, ili bar ne sa tom namjerom prije svega), zatim specifičan stil (sav u retoričkim pitanjima i metaforama, kao i njegove poruke, od kojih je najljepša ostavljena za kraj-jednostavna i ubjedljiva:

„Postoji li nesto ljepše od napisane knjige?“

Pritom nad aludira da je ljepota ne samo u krajnjem

Rekli su o knjizi:

Lidija III:

In knjige učimo o svijetu, drugom ljudima i sebi samima.

Tječaju nas do budućnosti i da se borimo za svoju svetu.

Suzana III:

Ostanak na knjigu mi je vratio osudu nekega vječnog.

Dok čitam zvezde uči druge život.

Moje polovanje uim pisanja i nastavice da punim svijet svjetla na koja čemo bjezbiti da bi se osjećali bolje.

Tiborin III-3:

A posljednji bi vječni i vječit je bala kod Božjih vječnih Bog...“

Knjiga nam je mnogo puna i prijatelj od knjige možemo dobiti pouku u vrijemu nevolje i bolje...

ciju (napisanoj knjizi), već i u punu ka njemu, samom činu pisanja.

Poznato: Knjiga ne opisuje samo onoga ko je čita, već i onoga ko je piše.

Čudesni svijet knjige

Šta je knjiga? To je zno nar nuđen na poslodenom poslužniku čija zrna, ciju utrobu treba da zagrižemo tako da moći sok poprska ljudi oko nas koji nisu svjesni svoje žedi.

Sam, najlakše je čitati i zaceljavati svoju bol. Ali, da li se iko piti šta je sve bilo potrebno za stvaranje jedne knjige, ita je vezivo tog najlepšeg goblenca?

Da, mogu pisati kako se u knjigama nalaze ključ mudrosti, kako čitanje hrani naše snove, jer je to moć koju knjiga pruža nam. Ali ita je se pisanjem? I ko bi bio pisac da ne postoji čitalac? Najveća moć knjige nalazi se u njenom pisanju. Šta je dragocjenije od života? Da li neko može jače uticati na vas nego kad vam pokale vaše pravo lice?

...Bila je to presudna noć. Najteža. A na kraju sam mirno sklopila oči jer sam zagrlila sebe, konačno od sebe shvaćenu. Izlazio je zalupivši vratima, dovoljno taho da ga komšije ne čuju, a

dovoljno glasno da mi svaki do znanja da se neće vratiti. Znala sam da će se to jednom desiti. Oboje smo rasli u medusobnom griještu. Možda sam zla, ali ne umijem da se kajem, bar dok još uvijek osjećam njegova pesa kaloo se, mokra od znoja, stapanju sa ritmom mojih udaha... tada srdeće, tada bola koja ninja. Ali, takvi osjećaji kratko traju i tegorenju duši ne pružaju dugo slamsku spass. Zatim nalaze sume, pa hajeg, pa prihvatanje, pa prošeni nastavak, a put je krag, već odavno nem slavatila. Ali, ne i ovog puta. Zastajem kod prihvatanja. Još samo kada bih znala ita prihvati, kada još uvijek nisam naučila shvatiti sebe.

Papir i izgržena hemijska. Pisac! Daču moć hartiji. Daču moć matilu. Daču moć knjizi, koja će jednog dana baciti masu u pejzaje ruke i očistiti im dušu od staha od samih sebe. Nisu piaci ni svici, ni sveči. Ne obasjavaju ni moć ni jude svima. Ne mogu svakom podaciti ni iskre ni ilice anovima. Teško je doprijeti do

svačijeg kostura postojanja. Zato iskrenost treba da bude vodilja riječi, da bi, dok čiste srce pica, čistile seca drugih ljudi, koji prestaju biti nudina u odnosu sa tom križnjom. I tada sam počela, i nikada neću prestati. Ko štima žice na violama naših pokreta i sudbina? Kako mrzjeti svoje grelne strasti kad su one dio naš Svi grijelimo, ali dok stvaramo, zaštićeni smo. Bez greške nemam djela. Zamislite koliko gresaka i koliko prosvjetcenje su potrebni za jedno kvalitetno djelo! I grijesci, jer tako volim da pišem, jer tako felim da uponjam sebe. Gazila sum druge, gazila sam po misnoga čemu, ali, vjerujte mi, i plakala sam jer nije svaka zemlja mekana. Ljubila sam, lupala se o zanose, ali ja viđim dublje, ali ja viđim dalje! Ostati ovakvra zauvijek! Vjećno potpisujem ugovor sa životom. U kostima osjećam bitku straha od kazne i pomosa zbog snage. Gušim se. Zauvijek sahranjujem običnost. Obični kažu da vole što su takvi. Lažu, mlađa, priznajem, i ja i svi pisi su nekada to počeli da budu na trenutak. Ali, ko bi onda grijelio? Ko bi onda stvarao? Ko bi, neshvaćen, stupao se sa hartijom? Nisam samo glava u masi. Ne volim ruže, volim kaktuse. Više

Dan knjige u našoj biblioteci

volim dugu od sunca. Smatram da je Bakovski najoriginalnije iznio sustinu tog čarobnog trenutka zaljubljenja kada je otkrio da se Čaplin zaljubio u Polet Goder onda kada ju je vidoj kako žvaće jabuku. Ljubavne riječi znaju biti tako obične. Fras... Ja ne mogu biti obična. Čekajte, čekajte, ako ne mogu biti, onda ja to i nisam. Zato plakati kao i svi ostali kada imam snagu da to drugačije protivljavam? I dok život pruža kašiću pčelinjeg meda, shvatam da nemam razloga da se plائim, jer sam se u životu prejela ţaoka da bi me med plasio. Ali, isto tako shvatam da život, to sam ja, i da je ugovor već potpisana.

Pisati knjigu „a ne čitajući je, prilhvatiš sam sebe. Pisala sam je na najskrenniji način, gola do istine, tako da će i oni koji budu čitali moje riječi, zrnu narove utrobu utoliti sed i raspriškati rok po tudim usnama.

U stvaranju je moć. A postoji li nešto ljepše od napisane knjige?

Emilia Grigorović

Reiji

Čar dječije biti

Svaki čovjek katkad poteli da iznova prolivi već znani trenutak. Ali, vrijeme se kreće! Sve se kreće kao bujice na bujajih voda koje hrle ka svom ušću, odakle se više nikada neće vratiti kao takve... Ipak, možda se, jednom uznesene u oblake, kao kapi vrati na mjesto svog rođenja?

S čovjekovim željama je isto. Začnu se u kapima nače promisli da bi se nakon ostvarenja željenog vratile prazne, nama kao njihovim tvorcima.

A moja želja? Ona se ogleda u kristalnim suzama djetinjstva. Suzama, kažem, zbog nemogućnosti da ponovo prolivim tu prohujalu čednost neznanja koje djetinjstvo, zapravo, i jeste. Nije li, upravo, to neznanje najveća dječja radošć? Neznanje o patnjama, stradanju i boli koje nosi svijet odraslih. Dijete živi za sreću, igru i ljubav okupanu u majčinskom mlijeku nevinosti. Ono ne zna za oštricu mržnje, osvete i nepravde. Ali, djeca osjeće draž da budu „nevaini“ u svijetu odraslih tek kada se odgovornost i obaveze poput lavine svale na njihova krhka pleća, nespremna za solski teret. Tada raskidaju čilibarski knove znajući da više nikada od istih neće sastaviti mozaik svoje čednosti...

A gdje sam sada ja u svemu tome? Polako, ali odlučno gazuš ka kolinci od ljudi čije su ūroke pune otrova, spremne da se svakog trena bolno zariju u moju kao svila nježnu a kao Mjesec blijeđu kožu. I onda, kada budem iman na sve to, a bojim se da nikada neću, postaću onom istom ūokom koja me je nekad opækla...

I ita mi preostaje sada, kad su svi ti dani samo kao zrna pjeska u pustinji vremena za kojim toliko čeznem?

Znam, čuvaču onu nevinu djetinju draž kao majku koja bi i život položila za čedo i privezaču je svakom svom uzduhu kao jedinu istinsku vrijednost koju sam ikad posjedovao.

Tihomir Radonjić

Ostaci lošeg života

Pobjedjujući neprijatelje
uzdizala sam prijatele.
A sada ih više ne razumenjem.
Jer, prijatelji bi trebalo da budu i oni
od kojih uči hedati i lejeti.
A ja sam od ovih prvih učila mnogo više.
Ovi drugi su moje pobjede kerestili
kao lice trofeje.
Sada znam mnogo
previše.
A home da kažem?
A u čije oko sad tekru da stvari?
Previše sam ovisevi slivavajući kroz borbu.
Na previše tronova stajala
da bih imala vremena da radam i da
šumim rijeke,
mlako.
A zrav stigne,
A bolest izjeda.
Nije mi bao što će uskoro zbog nje umrijeti,
nije mi je bao sto mi je same ema očula.

A previše sam pametna da bih se počušala
boriti protiv nje.

Ona mi je samo poslužilj neprijatelj
kojeg moram prijateljim smatrati.
Jer, baš kao i od prethodnih,
ni od nje neću ništa naučiti.

Emilija Grgurović

Ne vjerujem

Ne vjerujem već odvremeno mi u toje riječi,
jer misli mi kroz a one propadaju samo tebi.
Ne vjerujem u vještina u kojima me gledaš,
ne vjerujem crni, jer ti si je stvorio.
Gledi na mi pravu muku kudraš budu
tome gdje bi trebalo živjeti sjajno.
Peras sam novih odrazstava i zahorava,
ali poneki san se ipak omakne godinama.

Emilija Grgurović

Sveti ti je ime

Mirno sklop oči i zamisl rime,
zamisl za tebe napisane riječi,
koliko je uvjeteno biri die plime
uca ste kraj trogla sumu tebi foci.

Zamisl snuz, uđas po njivo,
propali voje i propale nadu,
vježbeči lovacka koji i Boza krvi,
i u trenutku danu vje bojnje krade.

A kad zamisl žensac, zlatni gaj je polju,
zamislane šude i veser glas,
zamisl godinu jet Šaptu, jet boštu,
zamisl mreču i ugledaj nas.

Mirno sklop oči i zamisl rime,
zamisl za tebe napisane riječi,
olvaticel kobilje je sveto troje ime
kada same ti si vodilja ka sreti.

Emilija Grgurović

Suze i smijeh

Od tuge se ne može pobjeći. Ona je sastavni dio nas. Moramo naučiti da se nosimo sa time.

Cesto sam bila tužna. Možda sam češće bivala tužnega vesela. Ali moja suza je iskrena, jednako kao i moj smijeh. Možda me zbog soga moji prijatelji najviše cijene. Kažem katkad sebi da se tužni ljepše smiju. Da je smijeh zvonkiji kad se prethodno pomijela sa suzom. Otvore se tada putevi za nas inače neprohodni. Prosvijedi nas saznanje, padne na nas poput jutarnje svjetlosti. Bolje razumijemo druge, ali bolje razumijemo i sebe. A kad razumijemo, kadri smo da oprostimo, kadri smo da volimo...

Zato se radosti i tuge tako lako mijelaju... zato su povezane neraskidivim lancima...

Moje tuge i radosti vezane su za nju... za moju majku...

Ujutru, kad otvorim oči i ugledam dragu fotografiju, obuzme me sreća koju ubrzo umanjí saznanje da nije pored mene. Razvaja nas mnogo toga. prostor koji čini da naše ruke ostaju isprežene u vazduhu. Vrijeme koje ne možemo podijeliti jedna sa drugom. Dogadjaji koji proniču, ispunjene koje nijesu zajedničke... Ali mnogo toga nas spaja. Misli kojima pobijedujemo prostor. Riječi kojima pobijedujemo vrijeme koje protiče smjenjujući događaje. Ljubav koja je beskrajna...

Od tuge se ne može pobjeći. I ne treba bijelati. Ništa ne oplemenjuje dušu kao tuga. Ona je dobar bitisanja. A osmješ poslije nje je dar pobijednički.

Marija Nikolic

PISANI SPOMENICI SVJEDOCI SLAVNE PROŠLOSTI BARA

Bar je grad koji su stvarale mnoge civilizacije i epohе zahvaljujući kojima danas ima bogato kulturno-istorijsko nasljeđe. Čini nam se da je naše sugradane kada na to neophodno podsjećati. Međutim, to koliko stanovnici Bara uistinu poznaju istoriju svog grada ostavljamo da bude predmetom nekih drugih istraživanja. Ovaj tekst pisan je sa ciljem da nas podsjeti na značaj grada u kojem živimo, i to kroz priču o tri vrijedna književna djela koja potiču iz srednjeg vijeka a nastala su na teritoriji naše opštine. Riječ je o Žitiju kralja Vladimira, Ljetopisu popa Dukljanina i Gorickom zborniku. Sva tri djela predmetom su detaljnog istraživanja i poštovanja svih Južnih Slovena, a legende i predanja koja ih prate umnogome nam je demistifikovao arheolog Mladen Zagarićanin, kustos Gradskog muzeja u kojem se i nalaze relikvije i predmeti pronađeni na mjestima o kojima će u daljem tekstu biti riječi.

Ljetopis popa Dukljanina je jedan od najstarijih istorijskih spisa na jugoslovenskim prostorima i prvi pisani spomenik među južnim Slovenima u koji je ušla savremena narodna tradici-

Dukljanina naziva se još i Barski rođoslov, po mjestu nastanka, i Scleavorum Regnum (Kraljevstvo Slovena) po istorijskom spisu koji je Dukljanin ugrađio u svoje djelo. Ljetopis je napisan na latinskom jeziku, a prvi put je objavljen 1601. godine u prevodu na italijanski, a u Crnoj Gori tek 1967. godine. Djelo ima ukupno 47 poglavljija i sastoji se iz nekoliko cjelina. Jedan dio čine manji spisi napisani na slovenskom jeziku koje je autor preuzeo, a drugi dio je napisan na zemnu bilježnicu i sjećanja starijih ljudi. Ovo djelo sadrži i spis o istoriji Gata i njihovim osvajanjima na Balkanu, žitje sv. Konstantina, žitje sv. Vladimira Dukljaninskog i pregled istorije Duklje u vrijeme Vojislavljevića. Postoje pretpostavke da je ovo čuveno djelo pisane u manastiru Bogorodice Ratačke, na mjestu Ratac. Evo ita nam je arheolog Mladen Zagarićanin o tome kazao:

Ljetopis je bez sumnje pisan u Baru, ali da li je to Ratac ne možemo pouzdano znati. Jer, ako mi sam pomislim da je graditelj Bara, onda bi istakao preciznije mjesto i naveo da je to Ratac. Prva crkva nikšta je tu na zemnu jednotički crkva koje svoje porijeklo vodi od bizantskih crkava iz

12. vijeka. Bez sumnje se tu u 11. vijeku nalazila crkva posvećena Sv. Mihajlu. Tek 1228. godine pomislim se kao manastir. Znamo da je to bila čuvana crkva, zak i mjesto koje su počinili hodočasnici i u kojem se nalazila i čudotvorna ikona Presvete Bogorodice. O ratačkom manastiru ima zbirka takođe toga da se kaže.

Prečista Krajnjaka

Napomenuti dio Ljetopisa je žitje kralja Vladimira, dukljaninskog kralja, kojeg pop Dukljanin naziva kraljem. On je ovo žitje, koje datira iz 11. vijeka, preuzeo i stratio, a vjeruje se da je originalni njegov autor svećenik iz Krajne. Pop Dukljanin navodi da se kralj Vladimir predao kako bi spasio svoju vojsku i zemlju i da ga je car Samuil zatvorio u podrum svoga dvora u Pre-

Ljetopis Popa Dukljanina

ja o velikim djelima i podvijima legendarnih junaka i vladara. Ko je autor djela, nije tačno utvrđeno. Povratno je samo da je bio svećenik Dukljaniske crkve. Postoje pretpostavke da je to barski nadbiskup Grigor. Ljetopis popa

pi. Te zatočeništva Vladimir se oslobođio zahvaljujući hrvatski crkvenoj po imenu Kostaru, koja se u mjesi zahvalila. Ona je zatražila od vca da Vladimira oslobođi i dozvoli joj da se vratia za njega. Otac je udevojšio rješenju molbi, put mu se Vladimir i Kostara vratili u Duklju. Vladimir je Dukljom vladao do 1016. godine, kada ga je na prevaru ubio naslednik cara Samuila - car Vladislav. Sunnajući u Vladimirovu vjernost, Vladislav ga je pozvao na svoj dvor u Prespu, ali Vladimir, plakći se za svoj život, nije htio otići. Da bi ga uvjerio

Manastir Bogorodice Ratučke
da nema razloga za sumnju i strah, car Vladislav je dubljanskom vladaru poslao drveni krest kao znak dobroih namjera i iskrenosti. Za Vladimira je ovaj krest bio dovoljan dokaz dobrovamjernosti makedonskog cara. Kada je došao u Prespu, car Vladislav je naredio da ubiju Vladimira. Njegovo tijelo preneseno je u Duklju (crkva Sv. Marije u Krajini) da bi ubrzo nakon smrti bio proglašen za sveca. Krst koji je car Samuil poslao Vladimиру čuva se u porodiči Andrović i gospodarstvu se na Trojedan iznos na vrh Rumije. Zanimljiv je pedesetak, koji je u prilog činjenici da je na grad odvrijek bio mjesto slike i smrte različitosti, da Svetog Vladimira (kojem je u međuvremenu dodato i ime Jovan) jednako postaju pripadnici svih tri konfesije. To ne začinjuje, s obzirom na to da je Vladimir poginuo 1016. godine, dokle čitavih 38 godina prije podjele kršćanska crkve na pravoslavnu i katoličku. Ostaci manastira Prečiste Krajinske nalaze se nadomak Vladimira (mjestošća koje tvornica nosi uprave po ovom kseriju). U čiju piće da je on sahranjen sa krestom u manastiru Presvete Bogorodice u Krajini (od 15. vijeka nazvanom i Prečistu

Krajinsku), te da je kasnije i njegova žena Kostara sahranjena „ispod nogu svoga gospodara“. Naš sagovornik je drugačijeg mišljenja:

Mjestom gdje je knez Vladimir sahranjen smatra se Prečista Krajinska. Zasto? Poznati hrvatski istoričar Ferdo Šišić je tekst preveo „exportavit in loco qui Craini dicitur...“ Zbog toga cijela priča počinje Prečistom Krajinskom. Međutim, on bi mogao biti sahranjen na oromnom prostoru. Možda i u Prespi, ali i u Albaniji, jer ga i tamo postavlja kao nekoga ko je vladao tim prostorima. Zasto je autor unio tu glosu – to niko ne zna, ali su svi priznali da je to Prečista Krajinska. Tome je deprinijelo i narodno predanje o Kosurnom bunaru, kao i naziv mjesta „Vladimir“. Takođe titlu se pominje i brdo Oblicus, tj. Oblik, koje znači postoji nedaleko od mjesta Vladimir i na kojem je, po kazivanju autora titulu, Vladimir ukrotio zmije (vjerojatno pisano po uzoru na starozajedničku priču o Mojsiju koji je to uradio na sličan način, a doprinosi pisanju njegu kao sveca.) Na tom brdu stvarno postoje ostaci neke tvrđave koja datira iz rimskog perioda, ali ima i srednjovjekovnu fazu. Istraživači su se priklonili jednom učen rečniku oko Svacu. Moje mišljenje jeste da je Vladimir stvarno streljao u Svacu, značajnom srednjovjekovnom

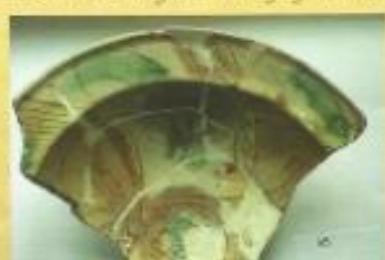

Enkolpion iz Prečiste Krajinske

za vrijeme Karla Toplja, preneseno u Elbasan, u Albaniju, i sahranjen je u crkvi „Sveti Đor“, dačle „Sveti Jovan“, što možda objašnjava i njegovo naduđno име – sveti Jovan Vladimir. Vrlo vjerojatno... međutim, ja mislim da mi to ne možemo nikako da saznamo. Postoji mogućnost i da je on to ime dobio na krštenju. Zagarićanin nam je demisnifikovao i legendu o Kosurnom grobu, tj. vjerovanju da je ona sahranjena ispod nogu svog supruга, objasniljiv da je to samo manir srednjovjekovnog dočršnjaja teme kao manje vrijedne u odnosu na muškarca.

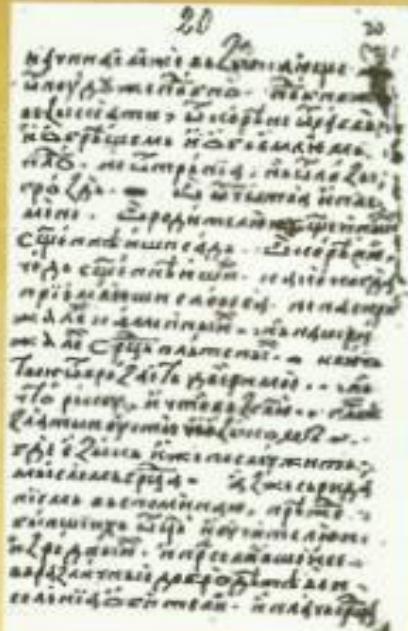
Takvega načina sahranjivanja apsolutno nema. Muškarac i žena se sahranjuju jedno pored drugog. Prilikom istraživanja srednjovjekovnog manastira na Prevlaci istražio sam preko hiljadu grobova. Svi grobovi potisuju 11, 12, 13. i 14. vijeku i su nijesom našao na takav vid sahranjivanja. Vladarka se nikad ne sahranjuje ispod noge svog gospodara. Crkveni oci su željeli da pokazuju da je on svet, a da ona nije, pa je zato navodno sahranjena ispod noge. To je, naravno, diskriminativno za njenu šlost ukoliko je postojala, tj. ukoliko je sve to sljapa postejalo i ako to nije zamisljeno nekim drugim srednjovjekovnim lojalistom.

Nasej opštini pripada i otvorno Beska (Gorica) na Skadarskom jezeru. Tam je nastao jedan pisani spomenik, poznatiji kao „Gorica zbornik“. Ovo

ciborij iz Prečiste Krajinske

gradu, ali trikonos koji danas zovemo Prečista Krajinska nije njegovo grobno mjesto, zato što ne postoji etonotski grob, zato što ne postoji grob u staru, ako je svetački titulu se kaže da je on sahranjen sa krestom, a mi kroz iznosimo danas na Rumiju. To su kontradiktorne stvari i mene kao nekoga ko ima pjeteta prema tradiciji čude. Njegove moći su su ovih prostora u 14. vijeku,

Goricki zbornik

Ajelo je za srednjovjekovnu književnost vrijedno iz više razloga. Jedan od njih je i činjenica da ga je pisala i jedna žena (to je bilo neobičajeno za to vrijeme) i to vladarka, Jelena Lazarević Balšić. Jelena Balšić (+1442), »gospoda Lene», bila je supruga gospodara Zete Durđa II Stracimirovića Balšića i bosanskog vojvode Sandalja Hranice, majka Balše III Balšića. Jelena je bila kćerka srpskog kneza Lazara Hrebeljanovića. Za Durđa II Stracimirovića Balšića udala se oko 1386. godine. Bila je žena izuzetne obilježnosti, ukusa i čistitine, zainteresirana pravoslavne manjine u Zeti. Nakon smrti svoga muža Durđa II 1403. godine, posatala je glavni savjetodavac sinu Balšu III koji je na zetski prijesto stupio ja 17. godina. Pod uticajem Jelene, spoljna politika Zete se promjenila. Dok se Durđad II oslanjao na Mlečane, Balša III se pod uticajem svoje majke, ujaka despota Stefana Lazarevića i bosanskog vojvode Sandalja Hranice okreuo Turcima. Takođe, pod uticajem Jelene, Balša III je prelazio pravoslavlje, za razliku od svog prethodnika koji su bili katolici. Jelena je podrstala Balšu III da povede rat protiv Mlečana koji je voden od 1404. do 1412. godine. U tom vremenu Jelena se istakla u diplomatskim napornima.

Ona je progovarala sa Mlečanima o miru, tražila pomoć za svog sina kod Dubrovnika, Tursku, u Bosni i Srbiji. Jelena se 1412. godine udala za Sandalja Hranicu, koji je pratio podršku Balši III u Zeti. Nakon udaje za Sandalja prestaje njena aktuena uloga u političkim dešavanjima, mada je podržavala sina sve do njegove smrti 1421. godine. Nakon smrti svog drugog muža Sandalja Hranice, naslijedila je veliko bogatstvo, vratisla se u Zetu i otpočela katarski rad. Ona je obnovljala pravoslavne crkve rasute po okolama i ostrvcima Skadarskog jezera. Obnovila je crkvu Sv. Dordija na skadarskom ostrvu Gorici (Brezavici ili Beski). Tu je 1440. godine podigla i novu crkvu Bogorodice, gdje je željela da je poslije smrti сахrane. Za statutariju Bogorodice Brezavice, svoje skromne zadužbine, odredila je pred smrt (1442.) unuku Jeleni, cerku Balše III i tenu bosanskog vojvode Stejepana Vukčića Kosače (sinovac Sandalja Hranice). Duševnik »gospode Lene» Nikanor sastavio je za svoju gospodaricu između 1440. i 1442. godine poznati Goricki zbornik, u koji je uz Jeleninu imenu (Opisanje bogoslužja) ušla i »spovijest o jerusalimskim crkvama.« Goricki zbornik otkriva kulturne prilike u Zeti sredinom XV vijeka i stoga je izuzetan kulturno-istorijski spomenik. Činu se u depozitu Arhiva Srpske akademije nauka i umetnosti

Manastir Presvete Bogorodice - Beska

kao začasnostina Svetozara Tomića, koji je taj rukopis kupio za vrijeme svog služivanja u Skoplju 1902. godine. Goricki zbornik je pisani na papiru, ima svaka 273 lista. Zbornik je napisan u manastiru Sv. Bogorodice na Gorici (Beska). U njemu se nalaze imena Jelene i njenog duševnika Nikanora Jerusalimca. Pisma su posvećena jednoj prevashodno monaškoj, a onda i uspore teološkoj problematici. Čitav sastav je pisani sa literarnim pretencijama, tako da predstavlja značajan književni spomenik srednjovjekovne Zete. Malo je poznato da su se Jelenine moći do nedavno nalazile i u našem Gradskom muzeju. Naš sagovornik nam je otkrio još neke detalje u vezi sa ovim značajnim mjestom:

Manastir na ostrvu Beska zadužbina je Jeleninog muža Durđa Stracimirovića Balšića koji je sahranjen u crkvi Svetog Dordja, na desnoj strani crkve pod sedam velikim stećkom. Međutim, oboj crkve koja nastaje trikonchom oblik crkava na Skadarskom jezeru. Jelena, koja se nakon smrti svog muža Durđa udala za Sandalja Hranicu, neće nikada zahtevati svoju prvu hrbav i vratiće se na ostrvo Besku gdje će obnoviti crkvu Svetog Djordja i izgraditi svoju grobnu crkvu nazvana Presveta Bogorodica u kojoj će se i sahraniti, na desnoj strani, tj. katarskom mjestu. Poletkom vijeka ovaj manastir je bio potpuno stavljen sa zemljom. Do skoro, crkva je bila potpuno zapuštena. Sam oblik crkve je veoma interesantan. Prig je potpuno zanemaren u samoj, tako je bio dug skoro 20 metara. Prig je na taj crkvi, recimo, isti kao i oni na svetogorskim manastirima.

Srednjovjekovne prile kesto nisu vjerodostojne, često su kombinacija viteskih romana, biblijskih motiva i istorijskih događaja. Kako god bilo, one su ipak vrijedci jednog vremena koje je za nama. Isto, naveli smo tri čuvena djela koja poštaju i istražuju svi južni Sloveni, a koja su, nemajući zaboraviti, pisana na teritoriji našeg grada.

PISU: IRMA KUĆI
MARIJA ŠUŠTER, PROF.

Donžuanovska tajna zavodenja krije se u čitanju

Dragan Mićanović je jedan od najuspješnijih glumaca sa bivših jugoslovenskih prostora. Naša publiku ga pamti po filmovima "Ubistvo s preduvišnjem", "Točkovi", "Tamna je noć", "Lojanje na zvezde"... Ovaj glumac vanserijskog talenta pored brojnih domaćih filmova i serija glumio je i u nekoliko inostranih ostvarenja visoke produkcije: "Rocknrolla" Gaja Ridlija, "Bad company" Džoeta Šumahera u kojem su glavne uloge tumačili Entoni Hopkins i Kris Rok. U trileru "Layer Cake" igumio je sa Danijelom Krejgom, a nedavno je završio i snimanje filma "Korijani", koji je režirao Ralf Fajns i u kojem, pored Fajnsa, glume i Džerard Butler i Venesa Redgrejev. On je jednako uspješan i pozorišni glumac. Svojom harizmom nas je otarao još prije dvije godine kada smo ga gledali u CNP-u, u predstavi

"Don Žuan" koju je režirala Ane Vukotić. Sreli smo ga opet u CNP-u, ali sada kao Kante Zanovića, glavnog lika istoimene predstave, koju je po tekstu Vladimira Sekulića režiralo Radmila Vojvodić. Kroz prijatan i zanimljiv razgovor, ovaj "Don Žuan" nam je govorio o aktualnim ulogama, srednjoškolskim danima, ali i o zaboravljenim tehnikama zavodenja.

7 *Socrealističko Stjepana Žaušca, taj lik tumačio je istoimenu predstavu, nastav je posuđen i iz školskog plana i programa. Ovaj avansurista i opozivac bio je autor svih. Kako Vi vidiš Stjepana Žaušca?*

– Kao jednog avansurista, maštovitog i progresivnog čovjeka za vreme vremena, koji je stazio slavom na volju, a zahvaljujući inteligenciji imao mogućnost da manipuliše, da se igra sa životom, da igra s nivom. Bio je prilika koja vodjomi manipulacijom i igrom stvara pozorište, ono čime se svodi horor. Vidim ga kao nekoga ko je je po roditeljima blisk naručnicima, a sa druge strane, kao jednog početu. U svakom slučaju višeslojnog i malirulentovanog čovjeka.

9 *Gledali smo Vas u predstavi "Don Žuan", Molijerov drama koju je režirala Ane Vukotić. Da li Vas je lik Don Žuana pomogao prilikom rada na liku Kantea... Ilog je zadovoljstvo svoje primedbe i sugestije maturirana gospodarica koncepta Donžuanu mnog vremena?*

– Ja bих pre rekao da je Konacić lik posmogao u pripremi za lik Don Žaušca jer smo račno pre deset godina za Budva Grad testirati igrali tu predstavu, doduše, u nekoj drugačoj postavi, ali takođe u režiji Radmila Vojvodić. Njih dvojica su se, Don Žuan i Kante Zanović, kroz vreme u meni nekako isprepletili i ko je tu veće uticao na koja nikam baš siguran.

7 Primjerice imo da se venčan spremi „skrivač“ pastiruški gvor tumaći lik Kante Zanovića. Enver Perović je nedavno u jednom intervjuu izjavio da su mu jesu na kojima je glumio postali njegovi licići jesaci. S obzirom na to da ste imali priliku da glumite na raznim jesacima, kakva je Vida iščinata?

– Ja volim da se igram jesicima. Kroz celi svoju kazneni, dijalekt je bio i ostao nešto što mene jako zanimi i posvjetljeni dosta pažnje tegovoru likova. Imao sam stotce da u svojoj kazneni igram na mnogim jesicima, engleskom, ruskom... U Hrvatskoj sam, recimo, glumio na staročakavskom dijalektu. Glumeci u "Gorkom vijencu" opet sam eksperimentisao sa crnogorskim dijalektima. Ja to jednostavno volim. Odi počeska kaznjene voleo sam da se igram jesicima, jer mi jezik, malako ga mi danas rvali i koliko god nam je on usta „izdeljen“ na republike bivše nam zemlje Jugoslavije, predstavlja posebnu inspiraciju. Naš jezik je neverovatno bogatstvo. Svaka neka ga zove kako god hoće, ali to bogatstvo našeg jezika je prosti jedan neprestani bunt koji ja volim da ispitujem i da u tome idem šio dalje.

8 Nama srednjoškolcima bliski je film „Laganje na zvezde“ koji je po istoimenom romanu Mihaljana Vitezovića režirao Željko Šutrić, a u kojem Vi glumite glavnu mušku ulogu, matematinu Mihajlu Kneževiću – Filozofu. Koje su te univerzalne vrijednosti zbog kojih je ovaj film zanimljiv i za novu generaciju?

– Ja mislim da je to pozitivna energija kojom tu film trazi. On je nastao u jednom veoma nezgodnom vremenu, u bivšoj našoj zemlji dovedećih godina, kada je svuda okolo bilo pačenje i bola i bola i brota noprave. A mi, glumci i ekipa koja je radila na filmu, našli smo se nekako u tim Sremskim Karlovcima, gde smo snimali nekih tri-četiri nedelje sa jednim preduškom teksta koji je odisao opti-

mizmom. Bacio nas je u neko drugo vreme, neko starije vreme. Onda, verovatno, taj spoj teksta i te epohe, koja opet nije daleka, nego bliska prešlost odvela nas je opet u neko drugi vek, za nas pozitivniji. I onda, kada tako nešto zabeleži filmska kamera, onda je nemirno da i publika

INTERVJU: DRAGAN MIĆANOVIC

oseri, da prepozna tu energiju. Ja verujem da je to jedan od razloga zbog kojih je taj film i toliko popularan i toliko gledan.

7 *Zato danas moći ne prilaze cinema kao što je Milivoje pričao svim na filmu?*

- A čitaju li vati mnom? Nekada se mnogo više čitalo. Danas istamo igre, sport i Fejsbuk. Nekada nisu postojali televizori, nisu postojali mobilni telefoni i onda, da bi se devojka osvojila, niste imali prilike da tvoje fore kojima momci prilaze devojkama vidite, recimo, na filmu nego je domaćinstvo, literatura i poezija bilo ono čime su muškarci osvajali svoje devojke. Danas je toga mnogo manje. Danas se mnogo manje čita, nalažu.

7 *U filmu „Lajanje na zvezde“, kao što smo reči rekli, glumili ste učenika. Prešle godine ste u filmu „Šikanje“, koji je po scenariju Dušanije Vojinovića režirao Stevan Filipović, tumačili lik profesora matematike, izduženog odčedomu neprijateljstva od strane svog učenika. Zanimaju me koje su po vašem mišljenju razlike u odnosu profesor – učenik u vrijeme kada je napisan Milovan Vitezović i danas?*

- Interesantno pitanje. U filmu „Lajanje na zvezde“ profesori su oslikani jarkim bojama i takvi likovi su veoma zahtvalni za igru. Ja sam, dođuće, davno bio dak i student, ali i moji profesori nisi bili takvi. Kada pišem, on ima ispred sebe beli papir i svu slobodu ovog sveta. Tako je i Milovan Vitezović dao svim profesorima pozitivne osobine. Svi su lepi, zdravi, prvi i lamantri.

7 *Napomenuti vam da ste i Vi udradili u nekim vremenskim vremenima u kojima je odnos između profesora i učenika bio pun međusobnog poliranja. Da li Vam je stalo bio tristan glumiti u filmu „Šikanje“ u kojem je prikazivan drugačiji sistem vrijednosti čija je žrtva, nalažost, i naša generacija?*

- Sigurno je bio izazov. Iako je uloga mala, lik profesora je kompleksan. On ima veliki problem sa svojim ljudinscem. Njegov omiljeni dak je isovremeno i veliki talent koji kreće u pogriješkom, destruktivnom smislu koji vodi u fašizam. To je veoma bolna tema u današnje vreme, u kojem mladi čovek, pa čak i kad je obdan visokom inteligencijom, može biti izmanipulisan. Taj film je po mojem mišljenju jako značajan za današnje vreme. Veoma mi je draga što ste gledali taj film, jer smo se mi trudili da nije im prenesemo poniku vašoj, baš vašoj generaciji. Dakle,

ideologija koju glumi lik sledi je ne samo opisna po njega, nego je opisna po celo društvo, razara ga i vodi u propast. Drago mi je, oper ponavljati, da je vaša generacija odgledala taj film i da je izvukla pečavu poruku iz njega – nikad ne krenuti stacion rasilja!

7 *Koja vam je omiljena filmska uloga?*

- Moja omiljena filmska uloga je jedna mala uloga, ali meni jako značajna. To je uloga Tita Lartija u filmu „Koriolan“ Relta Fajnsa, iz nekih njeni licih razloga – jer je to Šekspir, jer je Šekspir na filmu, jer se igra na engleskom i, naravno, zbog privilegije da igram sa veličanskim glumcima, puput Džeranda Barlera, Relta Fajnsa, Venese Redgrejova...

7 *Omiljena pozorišna uloga?*

- Imam ih nekoliko. Najznačajnije koje bi izdvajao su Romeo, Hamlet, Mizarthrop, Porcija iz „Mletačkog trgovca“ i Don Juan.

7 *Glamuli ste Porciju, glamuli leutski lik u „Mletačkom trgovcu“. Kakav je to izaziv?*

- To je jedna od mojih najdražih uloga i dan-danas je igram u Beogradskom dramskom pozorištu, evo već usami godina. Dok god budem mogao da uđem u onu haljinu, igraću je.

7 *Omiljena knjiga?*

- Izdvojio bih svoje „istraživanje“ po Dostojevskom koji mi je okupirao kada sam bio valih godina. To je nekako bilo obavezeno u moje vreme. Posebno bih izdvojio njegove romane „Mladic“ i „Zločin i kazna“ koji su mi mene ostavili najveći utisak. U novije vreme me okupiraju mlađi pisci i kolumnisti iz našeg okruženja. Izdvojio bih Muhametra Bazića, Vlknora Ivančića, Teofila Pančića... Neku posebno omiljenu knjigu nemam...sakala koju čitam mi je omiljena, do one sledeće, koja uledi za pet dana...i sve tako.

7 *Kako biste savjet dati mladima koji žele da idu stacioni na profesije?*

- Verovanje u sebe, dosta čitanja i igranja. Ako voliš da se igrai i čitaš, spoji to na scenu.

RAZGOVARALE: IRMA KUĆ, EMILIJA GRGUROVIĆ

Protiv mora treba jak tim

Mora i okom kriju mnoge tajne i nerado ih dijele sa čovjekom. Nepredviđljive nautičke manjosti i neodređeno plave boje, morsko prostranstvo zavara svoje dubine i lirine za najveći broj mazognalih pogleda. Međutim je u tom razlogu oni malobesni koji se suočuju da naplove netrijekto našli: tim dubokim i nedostatkovim vodama – potoslo zavoreni i tajanstveni. Taleni ljudi nerado govoriti o sebi, iako, gotovo kao po nekom nepisanim pravila, svih imaju mnogo stotra zanimljivog da kaže. Učinilo nam se da među takve ljude spada i profesor Zoran Mićunović, nadatinji profesor na smjeru za mazilice i diagnozodilacijsku terapiju dugog plovila.

Na molbu da se nama podijeli bar dvostruočna iz mladosti i perioda kada je započeo radovima ploveći sejetkim mornara odgovorio je samijehom. A onda je počeo... Pomoć neodoljivo, baš kao i onda kada je, kako je sam priznao, pratio svoje prve sudne odluke u Školu. Maturu...

– Nalim završio sve strukije mališade škole, kasnije sam se... – priznaje profesar – I bavio sam se riječima fakulteta, pa mi se mogao dokumentirati načela i na Rudarsko-geološkom fakultetu (Odsjek za rafinaciju), Matičnom, Pedagoško-teoričkom... I ne smim sam promjeni.

Međutim, da li pod uticajem svoje brade od stricova kući su bili pomoci, ili prosti zato što je mogao biti tako i niko drugačije, u posljednjem trenutku se odlučuje za Pomorskiju akademiju u Splitu. Uspes je izuzetno jaka konkurenčija (na jedno mjesto konkurišalo je čak 12 kandidata), biva primljen sa još 33 kandidatima iz različite Jugoslavije.

Zbog te iznadne odlike nikada se nije pokajao, otkriva nam profesor. Uz ogroman trud i odricanje četvoro godišnjih studija završava kao drugi u klasi, nakon čega je upisan u

graničnu jedinicu, koja je smatranu najvećim petanjem za jednog pomorača. Kao jedan od najmladih članova u monarhiji kamo dvije godine dobita najodgovorniju dužnost na brodu.

Na pameti nam je arapska poslovica koja kaže: Ne vjeraj svahanu i moru kad ti se smiješ. Zanima nas da li pamti neku pomorsku avanturu. Sljedi priča poput onih iz filmova i romana.

– Bio sam mladi kapetan. Primali smo posle u poslovni od italijanskog tankera koji se tajao negde u Sredozemlju Jadranu. Selam se da se zove "Brigata Altimur". Posle nekoliko dana prekidanja kroz vremensko pogođenje došli smo do potonula broda i zatekli surađujući plovicu; 9 članova posade držali su se za prenosuti karabici. Njih smo uspešni da uratimo na naš brod, dok smo dva člana posade učinili prenosane na dva broda. Nekoliko bilo su mrtvi. Iz razgleda u spomenim članovima takođe uzmali smo da je bilo ukupno 12 članova posade. Taj dojamnog člana nismo nispeli da spasimo i, budući mi je poznam, nikad nje ni prenosili.

Održani poslov umogućio mu je da se upozna sa mnogim posnatim ličnostima: Novakom Novakom, posnatim našim režiserm, sa kojim je u Komizi čestim razgovarao pijučkojški kafic; Josipom Horvatom, čuvenim hrvatskim književnikom koji je svojim jedinstvom "Modra lana" dva puta oglasio svijet; glumicom Irenom Kolarčić koja se prodala slike u filmu "Slavica"...

– Interesantno je bilo i druženje sa našim poznatim glumcem Pavlom Vučetićem – dečko je profesor Mićunović – Smatrasam film "Puhani crni" našim brod je "glumio" nemski kanal brod a. Pioče je bio jedan od glavnih uloga u partizanskom pokretu. Po različitim raspoređenim dozorcima vojnika držali smo se u hotelu "Aerofit" na adresi Ivana. Bilo je još mnogo interesantnih licnosti, karoši je bio prvi grupe. "Idoli" koji je jedan vremena radio bio lekar na Komizi i mlađemu je dozvao bud mene na brod na Iheriga.

Sauzajemo da profesor sustane sa Goranom Bregovićem smatra zanimljivim i skrivljivim. Naime, u namjeri da oplovi svjet svom je držišću, čuveni muzičar obavljao se u njihovom centru skrivajući svoju namjeru od očiju javnosti.

– Gomuši sam pomogao u odmaličenju poslovne na karri bić i u postavljanju našim "krasulama". Jednog dana od Splita do aerusa Brača. Hvar, i dalje do Korčule. Osmale mi je u misiji ta njezina neuvjedeljiva upoznati u veliku navigaciju.

iskrenost u komunikaciji, njezina galantnost u mreži društva...

Pitamo ga i za priču u vezi sa nastankom jedne pjesme Boje Đorđevića. Da li je intuicija?

– Naturno. – odgovara uz smiješ – Bilo je to na adresu Lattava. Đorđević je bio redovni gost jednog kampusa gde su se događali sastanci iz raznih krajeva zadruge Jug i sljedbenih sastanaka članova. Tokom boravka u kampu nazvanoj je da bude izolovan od javnosti. Znao je da voli ribe i riva, posao učinio ga na brod na morske operacije, te je radio prebratnicu. Posle nekoliko dana u luci Ušće prvi put jednu ribarsku boju se borila krimuldom. Na njegu je bilo vlasto ribe "kampira" da su maliči mogli polje, oko 100 kosa, deli se na Lattava. Tej događaj je je inspirisao i napisao je čuvenu pesmu "Svi zajednički budeš kada riva riva". Pesma učinila je njezinu slitu. Činjobje

Poslijem triinaestogodišnjeg društva sa brodom i mostom i predčinih oko 500.000 NM mrdžina ga je dovela u Sudjelu poljoprivrednu školu, da budućim punosrćima prenesi svestra znanja o moru, brodu i, naspire, životu. Ne krije tuga što je odnose današnjih generacija prema ilirobljim obavljama mnogo skromniji u odnosu na njezinoj generaciji. Takođe, imao je zabilještene i zato što je disciplina učenika ekstremno pogorsljiva, što se, kako kaže, u njezinoj vrijeme smatralo nedopustivim.

Ipak, vrako vrijeme nosi svoje breme. A svijet budućim pomoćima! Naturno da ga ima!

– Savetujem im da budu izradi, drogari, spremni na velike nadevanja, velike profesionalne prepreke i da učestvuju u svakog kletut posude, jer jedino kao jedan jak tim mogu sigurno i dugi ploviti marina.

PRIREDILI:
SLADANA TOMOVIĆ, PROF.
BOJAN STEVIĆ, ELVIN SEIDOVIC

Interview with Captain Ivica Pavlović

Do ostvarenja sna samo uz volju i upornost

Svi učenici muzičke struke kada se dotaknu teme o plovidištu znaju o čemu govore. Putiv za koji smo se odlučili je zanimljiv, izazovan, avonturičan, ali i „hljeb sa devet kora“. O pozitivu posmatrača razgovaravamo sa kapetanom Ivicom Pavlovićem, trenutno zaposlenom na trajektu „Sveti Stefan II“.

Kad i kako ste se Vi odlučili za ovaj posao?

Još kao dijete sam raščinio da postanem pomorac, a od svoje četrnaest godine, kada sam upravo završio pomeršku školu u Baru, definirano sam odabradio ovaj putni kojim se i danas bavljam.

Kakav je i kaklik put bio do Vlasog nadaljevog zanjenja?

Pot do zvanja kapetana je značio bio dug, ali i zanimljiv. Trebalo je prvo završiti studiju i višu pomeršku školu, zatim kadetsku kuju je bila razvijena teška 90-ih godina kada se nije bilo lako ukrcati zbog sankcija pod kojima je bila tada zemlja i koje su predstavljale prepreku za moju gresenicu. Ali, volja i upornošću su bile jače od tih prepreka. Sticanjem znanja i iskustava kao oficir, napredovan sam u službi. Nije bilo lako, ali načeli sa dobćim kolegama od kojih sam učio i dobiti početak dobre preporuke i karakteristike za svoj rad, godine 2009. unaprijeden sam u stanje zapovjednika u Barskoj plovidišti, baš na brodu Sveti Stefan.

Cega ili koga se najbolje sjeđate iz tog perioda?

Najbolje i sa nekim pjevačima se sjedam svog prvog ukrcanja na brod. Dogodilo se to u luci Varna kada sam se ukrcao na brod „Nikšić“. Pre-kokinjane plovidbe. Bilo je to nastavljene mog dječačkog sna i početak karijere pomorača.

Koji su najzanimljiviji i najpoznatiji događaji kojih se sjeđate?

Najzanimljiviji događaj je upravo imenovanje u zapovjedništvo broda, a nekog opasnog događaja do sada nije bilo i sadam se da ga nede ni biti.

Koliko ima udgovornosti u Vašem poslu, a koliko je pamata?

Odgovornost je, zaista, velika. Činjenica da zapovjedam putničkim brodom kujim svakodnevno prevozimo putnike, posao čini još odgovornijim. Da bi sve tečko po planu potrebova je dobra preučenja stručnosti posude i slavljanje pravih zapovjednika. Sigurnost putnika i posude na moru i u lukama mora biti na najvišem nivou. To sas čini i pososanim. Nale škole su dokazale da zaista imamo kvalitetne, ako se i najkvalitetnije po-

morce kroz svijetu, jer misogi naši kadrovi napovijedaju na brudovima najboljih svjetskih kompanija.

Sa nama možete reći o brodu kojim voda upravljate?

Brod "Sveti Stefan II" je izgrađen 1973. godine, a u vlastitoj Barskoj plovidište je od 2002. To je putnički brod koji saobraća na liniji Bar – Bar, a tokom ljeta i na Ankonsu. Dužina broda je 118,83 metra, kapaciteta od 650 putnika i 50 članova posade, kao i garažnog prostora za 230 automobila.

Kako se možete uputiti nama, budućim pomoracima?

Vama, budućim pomorcima i kapetanima, savjetujem da, prije svega, kvalitetno završite školu, da koristite znanja i stjecate starijih pomoraca kada se ukrcate na brod. Ti savjeti će vam mnogo moći jer se sviđa iskustvom koga se ne mogu naučiti u školama, već samo i isključivo u plovidištu. Na kraju, da bi uspješno nastavili tradiciju dobrih pomoraca u našem kraju morate dobro uvladati engleski jezik i rad na računaru. Ja sam od sva tehnički uspješ.

Dakle, budući pomorci, treba vam upornost i volje, ali i mnoga znanja za put koji je pred vama.

RAZGOVOR VODILI MILOŠ NIKOLIĆ I STEFAN SIMIĆ

Sto godina od tragedije broda "Titanik" obilježeno i u našem gradu

Povodom stogodišnjice od potonuća „Titanika“ o studiju „Artline“ otvorena je izložba Gorana Grkovića, dipl.ing.elektronike i bioeng profesarice naše škole. Na izložbi nazivanoj „Jedno putovanje“ postavljeno je 70 fotografija franciza A4, na kojima su prikazani karakteristični dečiji, počev od uvađajuš plana za izgradnju, fotografija purinaca, komandnog osoblja, telegrafista, muzičara, kozara, putnika, sve do potonuća broda, kao i osveti iz ilustriranih časopisa o tragediji iz 1912. godine. Grković je vesom originalno osmislio i izvršio ove izložbe. Posebno je interesantna bila autentična muzika brodskog orkestra, koja je preti izložbu, a zainteresovani su mogli kupiti CD-ja, na Titaniku izvedenim, kompozicijama. Za mnoge posjetioce je bilo iznenadno što se na repertoaru naše pomerške starogradnje kompozicija su ovih prostora - „ Jesenje blće“. O sudjeluju postavke i ovom događaju, koji je postao globalni simbol tragičnog završetka velikog projekta, govorio je novinar Milan Vujošić. Materijal za izložbu prikupljen je oko godinu dana.

PRIREDILI IRMA KUĆ I STEFAN SIMIĆ

TITAN KOJEG NIJE SPASIO POSEJDON

Velike ljudske tragedije oduvijek su predmetom pažnje. To važi i za veliku pomorsku nesreću koja se dogodila prije tačno jednog vijeka. Dana, 15. aprila navrilo se ravno sto godina od potonuća putničkog brod "Titanik". Ovaj luksuzni brod je smatran nepotpunjivim i neumnjivo je predstavljao posljednje tehnološko dostignuće tog vremena. Prethodnih sto godina dogodalo se mnogo brodoloma, pa čak i sa većim brojem žrtava u odnosu na tragediju koja je zadesila "Titanik". Madjutim, i dalje "Titanik" podstiče malu više nego ostali brodovi. Da li je razlog to što asocira na sjaj i raskoš, što podsjeća na to da i aristokratija može da pati ili, najzađ opominje da uprkos moći kojom čovjek kvalitativno može, misleći da može da osvoji svijet postoji neka vila sile koja ga podsjeća da je on ipak nepobitno mali? Izaberite odgovor.

RMS Titanik (poznat i kao SS Titanik) bio je dragi od tri putnička broda, koji je trebalo da dominira prekoatlanskim putničkim saobraćajem. Bio je vlasništvo kompanije Vair Star Lajn, a izgrađen je na brodogradilištu Harland i Wolff. Titanik je bio najveći putnički brod na svijetu u to doba. Bio je dugotak 269 a širok 28 metara, dok mu je nosivost bila oko 46.000 bruto registrskih tona. Dubina gata bila mu je 10,5 metara, visina od imbićice do komandnog mosta 32 metra, a visina do vrha njegovih četiri dionjaka 56 metara. Maksimalna brzina Titanika iznosila je 25 čvora. Sa 10.000KCS i opremljen, za to vrijeme, naprednjim tehnologijom. Titanik se smatrao nepotpunim brodom.

U toku prvog putovanja, Titanik je udario o ledeni brog u nedjelju, u 23:40 (latodako vrijeme), 14. aprila 1912. godine. Potonuo je dva sata i četverošest minuta kasnije, u 02:20. U tragediji je umrlo iznad 1.517 ljudi, što je jedna od najvećih pomorskih katastrofa za vrijeme tihina, te je stoga i tako poznata.

Bio je to veliki šok za ljudi, jer je ovaj brod, uprkos naprednoj tehnologiji i inovaciji posadi, potonuo uz veliku ljudsku stradanju. Tačan broj žrtava ostao je nepoznat, zato što je kompletni spisak putnika i posade izgubljen.

Dva sata nakon što je Titanik potonuo, RMS Karpatija došla je na mjesto nesreće i počela sa spasavanjem preživjelih putnika. U 08:50 časova, Karpatija je zaplovila prema Njujorku, gdje je pristigla 18. aprila 1912. godine.

Oslipine broda su 1985. godine premašili Žan-Luis Michel i Robert Ballard.

U subotu veče 14. aprila, temperatura se spustila bližu nule, a okren je bio vremena miran. Drugi oficir Carl Lajtler kasnije je napisao da je večeri „more bilo kao staklo“. Nije bilo mjesecline, ali je nebo bilo vedro. Kapetan Edward Smit, vjerovatno zbog upozorenja o ledenim bregovima koji su primljeni preseklih dana, premjenjio je kurs Titanika na oko 18 kilometara južno u odnosu na običajnu maršrutu broda. Te subote u 13:45, poruka sa paroborda SS Amerika upozornjala je na velike sante leda južno od Titanikove rute, ali je upozorenje bilo upućeno u USN hidrografičku kancelariju i nije nikada dostavljeno kabini broda. Upozorenja su stizala tokom cijelog dana, ali su bila upoštivana za to doba godine. Kasnije te večeri, oko 21:30, telegrafski operateri Dief Briddis i Harold Beaud primili su još jedan izvestaj o brojnim i velikim ledenim bregovima, ovoga puta sa broda Mesaba, ali ni ovaj izvestaj nije stigao do kabine. Iako su upozorenja i dalje primljala, nije bilo operativnih ili bezbjednostnih razloga da brod promjeni kurs. Titanik je imao tri grupe od po dva osmatrača koji su se mijenjali na svaka dva sata, i bilo koje druge večeri skoro je izvješteno da bi videli ledeni breg na vremenu. Ipak, u noći 14. aprila poklopilo se nekoliko fatalnih faktora: bez mjeseca i vjetra, uz tamnu atmosferu brijege koja je bila okrenuta prema brodu, osmatrači su bili bespomoćni. Da su ugledali santu desetak sekundi ranije, ili čak kasnije, nesreća bi vjerovatno bila izbjegnuta. Čak i da je brod udario direktno u ledeni brije, pretpostavlja se da ne bi potonuo. Ali, kao što je Lajtler rekao pred američkim suradnicima, „večeri je on bio groziv“.

Prvi čamac za spašavanje (broj 7) aplođen je sa desne strane broda nešto podne 00:45, sa vremena 28 ljudi, tako je mogao da prima 65. Titanik je imao 20 čamaca za spašavanje sa ukupnim kapacitetom od 1.178 ljudi. Smatra se da je na brodu te večeri nalazio 1.517 putnika i članova posade mada nisu bili putnici na brodu niti potiskani danas.

Zloglasni čamac na potonule brodove i žrtve u izmjeru preko 1.000 ljudi, vlasti SAD, Kanade, Velike Britanije i Francuske, nisu mogle da se ostvaru. Titanika čuvati poslužili su tu lokaciju zatvarači, ali su bili neuspešni.

PRIREDIO JASMIN GRANOVIC

Brod sa imenom grada

Kroz istoriju pomorstva našeg grada

Bar, grad na obali mora, počeo se razvijati u saobraćajni centar Crne Gore tek od 04.maja 1961.godine. Tada je osnovano "Brodarsko preduzeće za prekooceansku plovidbu u izgradnji".

Prva dva broda "Topolica" i "Sutorman" kupljena su od tadašnjeg "Rečijskog odbora" Opštine Bar, registrovani su za obalnu plovidbu, nosivosti svega 330 tona. To su bili kuter i trabakul drvene konstrukcije, a osim njih kompanija je imala još i sto, stolicu i orman.

Brod Bar je bio prvi brod Prekooceanske plovidbe" namijenjen za dugu plovidbu. Nasavljen je 1961.godine kroz kreditni aranžman sa Brodogradilistom iz Splita, Gdeki brodovlasnik, Stavni Livanos, zaključio je izgradnju novih brodova u tom brodogradilištu, na ime učešća je prodao svoje stare liberty brodove za rezanje Preduzeću za spasavanje, tegljenje i rezanje brodova Brosospas Split. Prekooceanskoj je I takav brod bio odličan, pa ga je kupila za iznos od 252 miliona dinara I po običaju da jedan brod iz flote nosi ime grada, ovaj je ponio ime Bar.

Brod Bar je izgrađen u brodogradilištu Todd Houston Shipbuilding Corp. u Hjustonu. Vladu u Vašingtonu je isporučen pod imenom Joshua A. Leach. Od polaganja kobilice do isporuke prošla su dva mjeseca - radovi su poceli 07.avgusta, porinut je 24.septembra, a iz Hjustona je isplorio 06.oktobra 1963.godine. Brod je imao 4402 NRT i 7323 BRT, 10.865 tona nosivosti, pri gazu na ljetnoj liniji od 8,46 metara, a bio je pokretan parnom malinom od 2500 KS. Dugačak je bio 134 metra, a širok 17,4 metra.

Preuzet je 13.oktobra 1961.godine. I nakon izvršenih popravki, krenuo na prvo putovanje sa novim imenom I pod zastavom Prekooceanske plovidbe krenuo iz Rijeke za španski Maroko.

Kao prvi brod Prekooceanske plovidbe, Bar je bio osnova za započinjanje pomorskog saobraćaja. Prva havarija ovog imenjaka grada je bilo oštećenje kotlova 1962., početkom 1967. nasukao se nedaleko od Šibenika, pa je popravljen u trogirskom brodogradilištu I ureden za još

nekoliko godina plovitbe.

Nesrećan kraj prvog broda dogodio se 17.februara 1967.godine. Taj dan među splitskim pomorcima I ljudima od mora nikad nije zaboravljen jer je jugo tada dostigao orkansku snagu od deset bofora. Prava drama se odvijala u kaštelanskom zalivu. Brod Bar se zatrebao na sildru pred Splitom, čekao je našog da isplovi za Maroko po teret za kubanske luke. Potpuno prazan brod bio je igračka za ogromne talase. Trup praznog libertyja talasi su izdizali kao jedro. Oluja je počela nositi Bar kud joj je bilo drago, te je kapetan Rajko Raznatović odlučio da otplove u Kaštelanski zaliv, vjerujući da će u zavjetrini Marjana biti sigurniji. Pod naletima vjetra od 60 bofora brod je prvo izgubio sidro, kapetan je zatim tražio pomoć tegljača "Borac" koji ga je odvukao pod sjevernu marjanskiju obalu. Samo sto se tegljač udaljio, Bar se nošen olujom ponovo uputio prema Divuljama. Ponovo je zatražena pomoć, ali kapetan "Borca" je sada to odbio tražeći od kolege Ražnatovića prihvatanje ugovora o spasavanju pod pomorskim uslovima "No cure,no pay". Kapetan Raznatović je odbio tu ponudu, smatrajući da ima pravo na pomoć tegljača. "Borac" je otplovio u Gradsku luku, a "Bar" je neko vrijeme trpio nošen olujnim vjetrom i izgubio je I drugo sidro. Tada je kapetan prihvatio uslov I tražio spasavanje, ali je bilo kasno.

U pomorskim je hronikama ostalo zabilježeno da se parobrod "Bar" nasukao na sjevernoj obali Kaštelanskog zaliva, između Divulja I Nehaja, 17.februara 1967.godine, tačno u 19h 47 minuta, a odluka kapetana tegljača bila je dugo tema pomorskih razgovora, ali i predmet stručnih pravnih rasprava: da li je kapetan "Borca" direktno odgovoran za nesreću "Bara".

Ova nesreća nije prekinula razvoj pomorskog saobraćaja i naše luke, naprotiv, razvijala se s novom snagom, a sjedanje na ovaj prvi brod čuva sjetna pjesma: "Sjegas li se, cura gara, nestreljoga broda Bara" ...

PIŠE: MILOŠ NIKOLIĆ

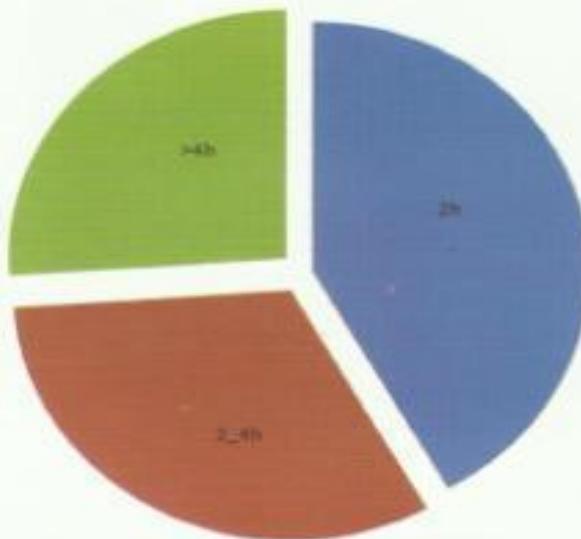
Face to Face sa Fejs-om

Fejsbuk, sada je već ustaljeni sajt za upoznavanje i druženje za koji je čuo svako ko iole prati tekovine savremene kulture i civilizacije.

Fejsbuk postoji odavno, ali je ekspanziju u Crnoj Gori doživio tek prije tri, četiri godine. Profili na njemu niču svakodnevno, a druženje i razgovori nikad ne prestaju. Ovakav vid druženja ima dobru i lošu stranu. Pretjeranom upotrebom Fejsbuka zanemarujemo druženje sa osobama iz neposrednog okruženja. Sa druge strane održavamo kontakt sa ljudima koji su daleko od nas. Fejsbuk nam takođe omogućava da budemo u toku sa zbiljanjima u svijetu i živimo u skladu sa vremenom. Upotreba Fejsbuka i sličnih sajtova za socijalno zблиžavanje (ili udaljavanje) isključivo je izbor pojedinca. Da li? Ili je ipak nametnut od strane svijeta u globalu? Da li se treba zalagati za ili se boriti protiv i da li se uopšte može izboriti? Ovim fenomenom, tj. (zlo)upotrebom ove društvene mreže od strane učenika naše škole bavila se pedagog Milanka Okuka.

Facebook je najveća i najpopularnija društvena mreža. Sa svojih 200 miliona korisnika, bio bi šesta država po broju stanovnika na planeti. Facebook je formirao Mark Zuckerberg, zajedno sa još dva studenta sa univerziteta Harvard kako bi mogao da kontaktira sa svojim prijateljima. Nazvao ga je Facebook, po godišnjaku koji je dobijao svaki bručoš na univerzitetu. Zuckerberg je danas najmlađi milijarder na svijetu, a Facebook globalni fenomen. Facebook je samo jedna od društvenih mreža koju, pored ostalih, rado posjećuju adolescenti.

Anketa sprovedena među učenicima je pokazala da čak 87,23% učenika ima otvoren profil na Facebook-u. Na pitanje Koliko dugo već koristiš Facebook više od 43% anketiranih učenika je odgovorilo da je korisnik Facebook-a preko dvije godine, dok 14,18% njih je korisnik preko 5 godina.

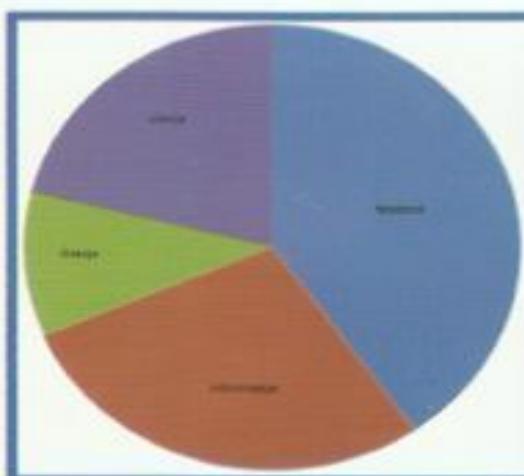

Učestalost korišćenja Facebook-a pokazuje kako učenici provode slobodno vrijeme:

- » do 2h - 41,84% ;
- » 2-4h - 32,06% ;
- » > 4h - 26,10% .

Prosječno naš učenik provede 14h nedjeljno na Facebook-u !!

Čovjek kao jedinka ne može sam opstati na planeti. Ta činjenica nas tjera da tragamo za prijatelji-

Svakodnevne Internet-aktivnosti učenika pokazuju da Internet uglavnom koriste za :

- » druženje, tj. komuniciranje putem Facebook-a (56,02%) ;
- » informisanje (36,17%) ;
- » čitanje on-line novina i časopisa (13,47%) ;
- » učenje (26,96%) .

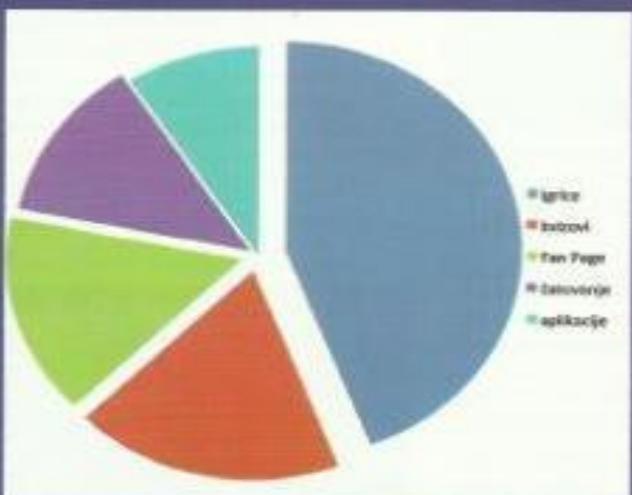
Ovi podaci potvrđuju tvrdnje pojedinih stručnjaka da adolescenti Internet najmanje koriste za razvoj svoje kreativnosti zbog čega mogu da stagniraju u razvoju.

FACEBOOK

ma. Svako od nas želi da bude socijalno prihvaci, želi da ga neko sasluša i da sa nekim podijeli srećne i tužne trenutke. Zahvaljujući Internetu, druženje i sticanje prijateljstava nikada nije bilo jednostavnije i brže. Čak i ako je osoba stidljiva i introvertna, to zna samo ona, ali ne i neko sa druge strane ekrana i to je jedna od od najvećih prednosti društvenih mreža. Takvo ponašanje je shvatljivo. Čovjek po pravilu želi da izgleda interesantniji i privlačniji. Svakako da je u virtuelnom prostoru to lakše postići nego u realnom životu. U socijalnim mrežama ljudi pokušavaju da se dopadnu, oni žele da bar za izvjesno vrijeme pobegnu od stvarnosti u virtuelni svijet, te stvaraju idealizirani lik kako bi se bar na kratko osjetili moćnim i uspješnim, ako to već ne mogu da postignu u realnom životu. Za razliku od realnog života gdje prijatelje možemo nabrojati na prste jedne ruke, na Facebook-u i drugim društvenim mrežama možete imati i po nekoliko hiljada prijatelja. Virtuelni svijet omogućava lako sklapanje prijateljstava. Dovoljno je da napišete nekoliko zanimljivosti o sebi i postavite nekoliko najfotografija i za kratko vrijeme cete steći i na stotine prijatelja.

Anketirani učenici prosječno imaju 580 prijatelja. Dobijeni podaci se kreću od 1 do 4265 prijatelja.

Poznate ličnosti takođe komuniciraju s vremenom na vrijeme s uobičajenim i specifičnim načinom. Klijenti faktoriziraju uobičajeno na Facebook-grupama s uobičajenim, zadržavajući smješte, kao i sam naziv grupe, zanimljivo ime. Nekada i preporuka prijatelja tudi u postanju članova određene grupe na ovaj društveni mreži. Dobijeni podaci upućuju na zaključak da se u inicijativama pokrenute na Facebook-u rijetko prenose u stvarni svijet.

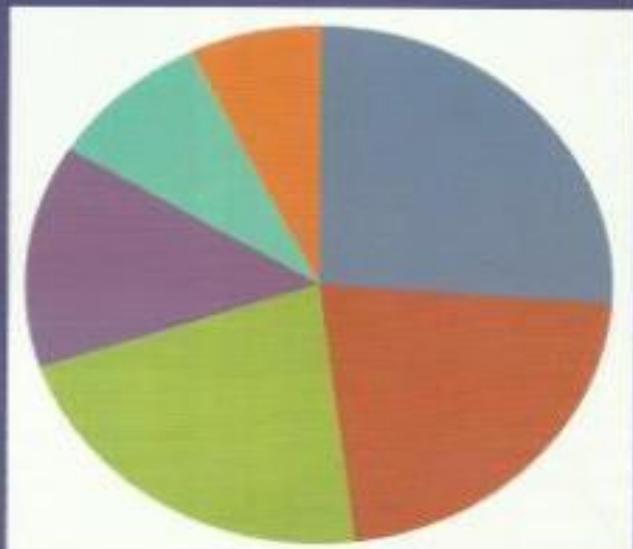

Navike u pogledu korišćenja Facebook-a u anketiranim učenicima:

- igranje on-line igrica - 43,97%
- razni kvizovi - 18,43%
- pridruživanje Fan Page-u - 15,60%
- za pokretanje aplikacija - 9,21%

komuniciranje, čatovanje, dopisivanje -12,55%

Facebook zlopotreba je sve izraženija. Kako na Facebook mrežu ističete zlatni rudnik podataka o sebi koji je praktično vidljiv sa bilo kog računara na svijetu, nužno je pretpostaviti da isti mogu dovesti do brojnih problema u svakodnevnom životu.

Sastav poruka koje dobijaju anketirani učenici na Facebook-u:

- lažno predstavljanje druge osobe - 33%
- poziv na sastanak - 27,65%
- poruke seksualne sadržine - 27,65%
- postavljanje lažnog profila - 17,73%
- slanje pornografije i druge neželjene pošte - 11,34%
- poruke koje me podstiču da dajem neprijatne komentare o drugima - 9,21%

Tako Facebook lici na zemlju snova treba se pri-paziti moguce zavisnosti i stvari držati pod kontrolom. To ćete postići ako utvrdite koje su vaše navike korišćenja Facebook-a, u koje vrijeme ste obično on-line. Sviaki naredni dan bi trebalo promjeniti raspored, kako bi se razbila rutina koja se lako stvara u korišćenju društvenih mreža. Postavite razumne ciljeve, ne zaboravljajte svakodnevne obaveze, priuštite sebi svakodnevne šetnje, syez vazduh, ne dozvolite sebi da zahtadne odnosi sa pravim prijateljima u stvarnom životu. Znajte da podaci na profilu i slike naših prijatelja nisu objektivni prikaz njihovog života, zbog čega nam se čini da žive bolje i srećnije od nas samih, što kod mnogih izaziva određenu zavist.

PRIREDILA: MILANKA OKUKA, PEDAGOG

Za ljubav se valja boriti

Naj izabrani sagovornik je Momčilo Otašević, student treće godine Dramske akademije, dva desetdvogodišnjak a već proslavljeni glumac. Ovaj nesudjeni arhitekta jednako je zastupljen na filmu, koliko i u pozorištu. Pored glavne uloge u filmu "Led" Jelene Bajic-Jočić, Momčilo snimio film "Dječaci iz ulice Marksa i Engelsa" u režiji Nikole Vukčevića. Na pozorišnim daskama gledamo ga u predstavama "Četvrti sestra" Ane Vukotić, ali i u komadu "Lukrecija ili Ždero" koji je režirao Jagos Marković. Međutim, crnogorska i srpska publiku ovog mladog glumca prepoznaće prije svega kao Luku Radmilovića, crnogorskog Romea, koji je uprkos preprekama uspijeva da spasi svoju vezu sa Bojanom Bačić (Sanja Jovičević) u seriji "Budva na pjenu od mora" r adenoj u produkciji i režiji braće Milana i Mire Karadžića. U razgovoru sa njim saznale smo koliko u sebi ima osobina likova koje tumači, zašto se opredijelio za glumački poziv i zašto je baš Šekspir njegov omiljeni pisac.

Kako biste opisali sebe u tri riječi?

Nije lako opisati sebe u tri riječi, ali evo da pokusam. Vesel, opušten, optimističan.

Kada ste odlučili da se bavite glumom i da vam je na to nadala?

Gluam sam zauvio još u osnovnoj školi, kroz učešće u dramskoj sekciji, što se nastavilo i tokom srednje škole. Imao sam veliku podršku porodice i prijatelja, a kada se to pogodilo sa mojom željom, odlučio sam da postalem prijemni ispit na FDU na Cetinju. Sad sam na gdje sam, na trećoj godini Akademije – Odsjek gluma.

Kako biste opisali svoje srednjoškolske dane?

Najprije čitavno doba je srednjoškolsko. Pored školih obaveza, kar bio sam već rekao, bio sam se glumio. Sport mi je takođe bio jedan od omiljenih aktivnosti. Bezbrojno i opteć da moći ovojiti čitav svijet je ono što je obilježilo to vremensko razdoblje.

Da li je fakultet upravošao Vaše očekivanja?

Jest, zbilja je ospardao moja očekivanja. Puno rada, učenja, obiljnog truda obilježilo je moje studijske dane. Na klasi sam je doseg studen-

nata, što omogućava posvećenost profesora svima. Društvene načine predavanja i uskoci vježbi sa pripremama učitaka je neto što je ustanovni dio fakulteta, a dragocjeno je.

Popularnost ste stekli ulogom Luke u seriji "Budva na pjenu od mora". U kojim mjeri privatno ličite na Luku?

Ličimo mnogo, s obzirom na to da je Luka mojih godina, student, zaljubljen. Danas su vi mladi moćeni sa društvenim problemima protiv kojih se moraju boriti. Isto tako, egzistencijalni, pa i ljudsveni problem su sastavni dio života mladih ljudi. Ipak, razlikujemo se po temperamentu. Volio bih da sam smrtni kao Luka u pojedinim situacijama.

Tokom snimanja pomenute serije imali ste prilik da se razvijate se čuvanim glumcima. Saradnju sa kojim biste posebno izdvajali?

Tokom snimanja serije najdraže su mi scene koje sam radio sa djealom Jokom Marko Nikolic. Tu su i ostali glumci koji su bili veoma kolegialni prema mladim glumcima. Zanimljivo je i to da sam imao priliku da radim i sa kolegama sa klase. Zbog svega toga rad na seriji je bio prave zadovoljstvo.

Anegdote sa sastavnih dana snimanja. Jer li obitelj je i snimanje ave verjet?

Svakodnevno je bilo nekih dogodovisnina koje su nam omogućavale da se opustimo, napravimo predah i da nakon sadašnjog snimanja zhog nasele situacije još prednje nastavimo rad.

Glumite Žderu u predstavi "Lukrecija ili Ždero". Kiju poruku nosi ova Markovićeva predstava?

Zadovoljavaju je bilo raditi u predstavi "Lukrecija ili Ždero" sa redateljem Jagom Markovićem. Poruka koju nosi predstava je universalna – za ljubav se valja boriti.

U predstavi "Četvrti sestra" glumite četvrtu sestru, a istovremeno i ženski lik. Kako je to iskrivito?

Volim izazive, a predstava "Četvrti sestra" je bila ogroman izazov. Dan sam sve od sebe da jednako uvjerim gledaoca i dok sam glušio muški i ženski lik. Nije bilo lako, ali su

mliteljkom Anom Vučetić i sa glumačkom ekipom kleva je u ovoj predstavi, već je uspjelo.

Da ste glumac, bili biste...

Bio bih arhitekt, ali sad ne mogu ni da zamislim nešto drugo osim gluma.

Vad osuđeni film?

"Read in perdition" kao i "The artist" su filmovi kojih bih mogao da gledam više puta i da mi nikad ne dovede.

Kojega koju biste preporučili?

Šekspir je nemirjan izvor!

Kako izgleda jedan Vat dan?

Zavisi od obaveza van fakulteta. Nakon predavanja vježbam scene koje su nam zadane. Nakon toga odem skupa sa kolegama sa klase na piće u obiljni kafčić. Ako nemam obavezu učimanja ili pregezemanja predstave, onda svoje slobodno vrijeme podjelim sa porodicom, prijateljima i prijateljkama. Volim bioskop, sport ...

Uloga koju biste voljeli da odigrate?

Nemam felju da odigram baš neku ulogu, već bih da radim što više, kako u pozorištu tako i na filmu.

Nie kažem projektu sada radite?

Prije par dana je premijerno izvedena predstava koju ste pomenali "Četvrti sestra" i slijedi njezin izvođenje, kao i predstave "Lukrecija ili Ždero." Sada sam u fazi pripreme diplomskog ispit.

Bilo je kraj i našim srednjoškolcima danas. Vaša poruka nama maternitina ...

Vidimo je bitno da se prilikom tebora studija, a u skladu sa mogućnostima, ovrnete na svoje sjele i inobezre ono što volite. Kad se podudare želite, mogućnost, takrat, sad i tada, onda uspije neće izostati...

RAZGOVARALE: IVANA PETRANOVIĆ I MILICA OTAŠEVIĆ

POPAJ KOJI VOLI ALANA FORDA

Aleksandar Radunović – Popaj nama je poznat kao jedan od članovice članova čuvenog sastava "The books of knjige". Sigurno nećemo pogrijeliti, ako kažemo da je naša generacija smisao za humor gradila na fonama i skećevima "Buksovata". Upravo iz tog razloga za sagovornika smo željeli baš njega – Popaja.

Na jedan, od njega neочекivano uzbiljan, ali ne manje zanimljiv način, govorio nam je o nastanku njihove organizacije, o novoj seriji koju imaju, o rascu cijene goriva. Vjerovali ili ne, on zna i tačan datum ulaska Crne Gore u Evropsku uniju.

Nasi časopis nosi naziv "Lider", pa se kao prvo nameće pitanje – Ko je lider u organizaciji "The books of knjige"? U organizaciji TBOK nema lidera i mislim da je to razlog zbog čega smo opstali sve ove godine. Lider je neko koji nameće stavove koji se moraju postovati, pa čak i oni koje se ne slatu "do kraja" sa njima, a TBOK funkcioniše upravo na suprotnom principu. Kad nas se do najboljih rješenja dolazi dogovaranjem i često se nesuglasice rješavaju nadglašavanjem, tako da o lideru nema ni govera. Nije leže biti lider, ali kod nas to ne bi funkcionalo, jer smo svaka četvrtica jakе ličnosti pa sumnjam da bi trijedli nametnute stavove.

Kako provodite slobodno vrijeme? Igram se sa čerkicom i u tome uživam najviše na svijetu, a posed toga u glavnom, u kasnim večernjim satima čitam knjige, gledam filmove i slušam muziku.

Kako ste se i kada upoznali ti i ostali članovi organizacije TBOK? Gajo i ja se poznajemo najduže,

praktično cijeli život, jer smo končali, a oni smo zajedno i u školu, a Goran i Zonja smo upoznali u periodu kad smo bili u srednjoj skoli.

Kako ste došli na ideju da se nazovete "The books of knjige"?

Ne znam. Mislim da je Gajo izgovorio tu glupost, a nara se svidjela, mada niješem siguran je li to bilo baš tako.

Da li još uvijek radite na Anteni M?

Ovu sezonu smo preskočili zbog toga što smo pripremali i snimali pilot epizodu serije "Slučajevi pravde" i bojim se da ćemo moći preskočiti još jednu sezonu ako taj projekat dobije zeleno svjetlo za dalju realizaciju, tj. snimanje još jednog epizoda.

Planirate li neki projekat ili gostovanje u nekoj emisiji u bliskoj budućnosti?

Upravo pomenutih pilot epizode serije "Slučajevi pravde". To je kriminalistička serija koja bi trebalo da bude snimljena do kraja ove godine i to je jedini projekat na kojem trenutno radimo.

Koji ti je omiljeni superheroj te djetinjstva i zaštite?

Ako se može nazvati superherojem, a ne može, omiljeni lik mi je Alan Ford. To je, zapravo, parodija na superheroje i meni se ti likovi najviše svidaju.

Kako si dobio nadimak "Popaj"?

Dobio sam ga u ranom djetinjstvu, vjerojatno zbog toga što sam se pomicao ulaskom sa drugom djecom, ali se ne sjećam tačno kad se to desilo.

Šta si u horoskopu i da li vjeruješ u njega?

U horoskopu sam Lav, ali ne vjerujem previše u te rabote.

Da li si u skarici vrijeme čuo neki dobar vic? Ako jesu, možeš li da nam ga ispričaš?

Cuo sam neke ali ih brzo zaboravim.

Mislim da ih je puno ljepe pričari nego pisati, jer je pričanje viceva neka vrsta glume i mislim da vič izgubi to "nešto" samo ako se čita tako da će se ovaj put udefinirati od pričanja vicea.

Da kad će da raste cijena goriva?

Do aprila 2013. godine.

Kad ulazimo u Evropsku uniju?

Dvadeset drugog septembra 2016. godine

Bavili li se još poljoprivredom i zaštito?

Ne, nezalost.

Planira li Gajo da objavi svoju poziciju?

Nemam pojma, to morate pitati njega, ali mislim da bi to bilo jako lijepo jer ima mnogo genijalnih stvari.

Šta radi Goran, Zonja i Gajo?

Svi trenutno radimo oko serije, jer je to jasno, kako veliki je utrak posao, ali mi to puno volimo pa nam ne pada petrelko.

Koja ti je omiljena estradna ličnost i zaštite?

Nemam omiljenu estradnu ličnost. Moje omiljene ličnosti su neki veliki poeti, muzičari, režiseri i njima slični ljudi. Na primjer: Donostierski, Pekić, Šestil Kjubelik, Lars von Trier, Hitchcock, Bach, Beethoven, Stravinski, Zape i dr.

RAZGOVARALI:
NIKOLA RAŽNATOVIĆ,
NIKOLA MOŠTROKOL

Godina prođe, čas nikad !

Profesorica :

- Kako se konji kreću?

Marko :

- Može da leti, ima u onoj pjesmi.

Profesorica :

- Kako se čurka može braniti?

Branislav :

- Ne može mi ništa, mogu samo
daje sastarim nogom da crkne.

Profesorica :

- Eto, to su bolesti pluća. Npr,

Emilija, zašto ti kašљeš?

Emilija :

- Da bi mi opravdali časove.

Profesorica :

- Zašto uvlačimo stomak dok
dišemo?

Branislav :

- Da nam se ne vidi salo.

Profesorica :

- Prije svake operacije mora se
izvršiti priprema....

Marko :

- pozor... sad!

Profesorica :

- Porodajni kanal se sastoji od
sakruma.

Ivana :

- Je li to negdje kod glave?

Profesorica :

- Konj se valja po travi kada ga
jako boli želudac.

Ivana :

- Je li? A, ja sam jednom tako vid-
jela konja i mislila da se igra.

Marko :

- E dabogda se ti tako igrala
čitavog života.

Profesorica :

- Emilija, čime se obaraju pilici?

Dorđe Šapuće Emilija : - Strujom,
strujoom.

Emilija : - Strunom.

Profesorica :

- Melvine, pod dejstvom kakve
svjetlosti se odvija fotosinteza?

Melvin :

- Pod svjetlošću sijalice.

Profesorica :

- Danas ćemo učiti korekciju pa-
paka.

Ivana :

- Kolekciju papaka?

Ehir :

- Godina prođe, čas nikad !

Rekli su o ljubavi ...

Alfred Hitchcock

"Ljubav je partija karata, gdje svih varaju. Muškarci - da bi dobili, a žene - da ne bi izgubile."

Sophia

"Najsjepše je ono što ljubimo sa slutnjom u duši."

Baruch Spinoza

"Kad ljubav hoće da govori, razum mora da čuti."

Dante Alighieri

"Ljubav ima dvoje pratište: dobrotu i strpljivost."

Goethe

"Čovjek može voljeti samo ono biće za koje je uvjeren da će biti prisutno kada mu zatreba."

Jean-Paul Belmondo

"Nema efikasnijeg kozmetičkog preparata od ljubavi."

Ksenofont

"Čovjek se zaljubi gledajući ženu, a žena se najčešće zaljubi slušajući čovjeka."

Mahmed Mela Selimović

"Ljubav je ipak jača od svega." (Tvrđava)

Paulo Coelho

"Oni koji vole očekujući nešto zauzvrat, samo gube vrijeme." *

Rainer Maria Rilke

"Ljubav se sastoji u tome da se dviže samože šire, da budi jedno uz drugu, da pozdravljaju jedno-drugo."

Turske poslovnice

"Gdje je jedna ljubav, tamko drugoj mjestu nema."

Elizabeth David

"Postoje ljudi koji vam izvade srce i postoje ljudi koji ga vrate na mjesto."

Njemačka poslovica

"Ljubavne rane može izlijечiti samo onaj ko ih je zadao."

Antoine de Saint Exupéry

"Ljubav ne zahtijeva da dvoje ljudi gledaju jedno u drugo, već da zajedno gledaju u istom pravcu."

Oscar Wilde

"Kad jednoj ljubavi dode kraj, slabici kukaju, energični smještaju novu ljubav, a pametni su je već odavno imali u rezervi."

Stendhal

"Ljubav je izvanredan svijet, ali treba imati hrabrosti da se ubere na ivici učasnog ponora."

Dusan Radović

"Muškarci ne mrze žene onoliko koliko viču na njih, niti žene vole muškarce onoliko koliko ih slušaju i trpe."

Erik Fromm

"Ljubav je aktivena briga za život i suravnak osobe koju volimo.
Nečula ljubav kaže: 'Volim te jer te trbam.' Zrela ljubav kaže: 'Trebam te jer te volim.'

Zak Preser

"Nije tako teško nastati se. Nagoste je do u sumrak ljubavi biti i ostati svjetac."

Jean Diskin

"Ljubav je voćak jasno osjećanje blagog i prijatnog duha. Zajednički se ne znaju voljeti... Čovjek se može zaljubiti i mrzeti."